

Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi

Journal of Academic Language and Literature

[Cilt/Volume: 9, Sayı/Issue: 1, Mart/March 2025]

Hatice YILDIZ

<https://orcid.org/0000-0001-6494-3276>

Dr. Öğr. Üyesi

hatice.yildiz@hbv.edu.tr

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

<https://ror.org/05mskc574>

Edebiyat Fakültesi

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Afşar Timuçin'in *Bizi Biz Yapan Sevda* Romanında Tematik Yapıyı Temsil Eden Kişiler

Persons Representing the Thematic Structure in Afşar Timuçin's Novel Bizi Biz Yapan Sevda

Araştırma Makalesi | *Research Article*

Geliş Tarihi | *Date Received*: 20.01.2025

Kabul Tarihi | *Date Accepted*: 14.03.2025

Yayın Tarihi | *Date Published*: 20.03.2025

Atıf | *Citation*

Yıldız, H. (2025). Afşar Timuçin'in *Bizi Biz Yapan Sevda* Romanında Tematik Yapıyı Temsil Eden Kişiler. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 9(1), 427-455. <https://doi.org/10.34083/akaded.1623835>

Yıldız, H. (2025). Persons Representing the Thematic Structure in Afşar Timuçin's Novel *Bizi Biz Yapan Sevda*. *Journal of Academic Language and Literature*, 9(1), 427-455. <https://doi.org/10.34083/akaded.1623835>

Makale Bilgisi | *Article Information*

Değerlendirme <i>Review Reports</i>	Çift Taraflı Kör Hakemlik (İki İç Hakem+İki Dış Hakem) <i>Double-blind. (Two External Referees)</i>
Etik Beyan <i>Ethics Statement</i>	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde etik ilkelere uyulmuştur <i>Ethical principles were followed during the preparation of this study</i>
Etik Kurul Belgesi <i>Ethics Committee Approval</i>	Makale, Etik Kurul Belgesi gerektirmemektedir <i>Article does not require an Ethics Committee Approval.</i>
Etik Bildirim <i>Complaints</i>	adeddergi@gmail.com
Çıkar Çatışması <i>Conflicts of Interest</i>	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir <i>The Author(s) declare(s) that there is no conflict of interest</i>
Benzerlik Taraması <i>Similarity Checks</i>	Yapıldı Yes - iThenticate
Telif Hakkı ve Lisans <i>Copyright&License</i>	Yazarlar, dergide yayımlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler. Bu çalışma Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası lisansı altında yayımlanır Authors publishing with the journal retain the copyright. <i>This work is licensed under Attribution-NonCommercial 4.0 International</i>

© Hatice YILDIZ | Creative Commons [Attribution-NonCommercial 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

Öz

İnsanı, onun içinde yaşadığı çevreyi ve zamanı anlatan romanın önde gelen unsurlarından birisi de kişiler dünyasıdır. Bir romanın olay örgüsünü harekete geçirebilecek yegâne varlık, kurmaca evrenin kişisi olabilir. Gerçek dünyadan esinlenerek kurgulanan roman kişileri, ait oldukları kurmaca evrenin yasalarına uygun bir yaşam sürerler. Onların gerçekliği yazarın muhayyilesine ve kurgusuna bağlı olarak ortaya çıkar. Romancı tarafından yerleştirildikleri olay örgüsünde, metnin tematik yapısına hizmet edecek şekilde donatılırlar. Bu bakımdan roman kişileri, edebî eser incelemelerinde üzerinde dikkatle durulması gereken varlıklardır. Felsefeci kimliğinin yanı sıra edebiyatçı olarak da öne çıkan yazar Afşar Timuçin, romanlarında insanı ve onun yaşam mücadelesini anlatır. Temelinde büyük bir insan sevgisinin yattığı romanlarında karakterlerini aşk, yalnızlık, aile, evlilik gibi temalar etrafında kurgular. Yazarın son romanı *Bizi Biz Yapan Sevda* (2014) da bu izleklerin takip edildiği bir eser görünümündedir. Timuçin, romanın başkişisi Asım'ı hayatına giren kadınlarla sınar. Roman kişileri birbirine sevgiyle bağlı olmakla birlikte toplumsal değerler ve sorumluluklar araya girdiğinde yaptıkları tercihlerle öne çıkarlar. Bu çalışma roman kişilerinin birbirleriyle kurduğu ilişkileri metnin teması etrafında incelemeye çalışacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yeni Türk Edebiyatı; Afşar Timuçin; *Bizi Biz Yapan Sevda*; roman; kişileştirme.

Abstract

*One of the leading elements of the novel that describes the human being and the environment and time in which he lives is the world of characters. The only being that can set the plot of a novel in motion is the person of the fictional universe. Novel characters inspired by the real world live a life subject to the laws of the fictional universe to which they belong. Their reality emerges depending on the imagination and fiction of the author. They are equipped in a way that will serve the thematic structure of the text in the plot where the novelist places them. In this respect, literary work reviews should carefully consider novel characters. In addition to his identity as a philosopher, the author Afşar Timuçin, who also stands out as a man of letters, describes humans and their struggle for life in his novels. In his novels, where a great love for humans lies at their core, he constructs his characters around themes such as love, loneliness, family, and marriage. The author's latest novel, *Bizi Biz Yapan Sevda*, also appears to be a work in which these themes are followed. Timuçin tests the novel's protagonist, Asım, with the women who enter his life. The novel's characters are connected with love, but they stand out with their choices when social values and responsibilities intervene. This study will examine the relationships the novel's characters establish with each other around the text's theme.*

Keywords: New Turkish Literature; Afşar Timuçin; *Bizi Biz Yapan Sevda*; the novel; characterization.

Giriş

Roman, en geniş anlamıyla insanın hikâyesini anlatan bir edebî türdür. Sebep-sonuç ilişkisine bağlı olarak düzenlenen olay örgüsünün içinde, belirli mekân ve zaman sınırlarıyla kayıtlı bir şekilde hareket eden insanlar ya da şahsiyet kazandırılmış çeşitli varlıklar, bir romanın esasını teşkil eder. Bu bakımdan romancı muhayyilesiyle kurgulanan ve gerçeğini andıran kurmaca bir evren sunan roman türünün önemli unsurlarından biri de şahıs kadrosudur. Romanın “başlıca ilgi odağı” olan kişi(ler) sayesinde söz konusu kurmaca evren “bir anlam ve işlev kazanır.” (Tekin, 2001, s. 70) Olay örgüsünün gerçekleşebilmesi, roman kişilerinin arasında kurulacak mantıklı ve tutarlı ilişkilerin varlığına bağlıdır. “Bir olayın zuhuru için kişiler arasında yer alan en az iki unsurun bir arada olması veya onları birbirine bağlayan ve birbiriyle ilgilenmeye zorlayan münasebetlerin bulunması şarttır.” (Aktaş, 2013, s. 44) Roman kişileri duyar, düşünür, birbirleriyle iletişim kurar, haberleşir, yaptıklarıyla birbirlerinin hayatını etkiler ve kimi zaman da değişime yol açarlar. Ayrıca “kurmaca içeriğin barındırdığı duygusal ve düşünsel bağlamın kabulleri ve redleri” kişiler aracılığıyla görünür kılınır ve böylece roman kişileri bir temsil işlevi de yüklenirler. (Sazyek, 2020, s. 134) Korkmaz'ın da dile getirdiği gibi şahıslar kadrosu “iyiliğin ve kötülüğün, cesaretin ve ihanetin, inancın ve tereddüdün okuyucuyla doğrudan konuştuğu, yaratıcı ruhun ete-kemiğe bürünmüş biçimleridir.” (Korkmaz, 2018, s. 11) Romanın kişileri, gerçek hayattaki gibi duyan, düşünen, arzu eden yani yaşayan varlıklardır. Bununla birlikte bir kurmaca kişinin yaratılmasını “sanatın en büyük mucizesi” olarak gören Randall'ın şu ifadelerini gözden kaçırmamak gerekir:

“Bir karakter, bir hikâyede karşılaştığımız bir insandır. Bunu söyledikten sonra hemen bir karakterin elbette gerçek bir insan olmadığını -hiç değilse bir romanda- ancak gerçek bir insanın izlenimi olduğunu eklememiz gerekir. Yazarın belirli bir fiziksel özellikler, düşünce ve duygular, ilişki ve hareketler kümesini açıklayan sözleriyle okurun düş gücünde yaratılan bir insanın makul suretidir.” (Randall, 1999, s. 162)

Romanın gerçekliği nasıl kendine özgüyse, roman kişileri de kendine özgü bir gerçeklikle edebî metin içinde yaşar. Forster, bu durumu yazarın yaratıcı gücünü vurgulayarak açıklar. Buna göre gündelik hayatta insanlar birbirlerini tam olarak tanıyamayabilir. İnsanlar kendilerini bir başkasına kolaylıkla açmazlar. Fakat bir romandaki kişiler, yazarın kaleminin ucundadır. Yazar, onları, iç ve dış dünyalarıyla, dilediği kadar ve muhayyilesinin gücü nispetinde okura tanıtır. (2016, s. 95-96) Romancı, kurgusal evreninin kişilerini tanıtmak suretiyle okurda gerçeklik algısı yaratır. Roman kişileri gerçeklikten beslenmekle birlikte “gerçekliğin ötesine geçen bir doluluğa ve ayrıcalığa sahip” olarak tasarlanırlar. (Sazyek, 2020, s. 134) Gündelik hayatın pek çok ayrıntısından da arındırılan roman kişileri, düşünce ve hareketleriyle romanın temasına katkıda bulunurlar.

Roman, “karakterlerin hem sebep olduğu hem de başından geçen olaylar dizisini sunan bir bildirişim (communication) biçimi”dir. (Jahn, 2012, s. 12) Karakterler, bir anlatıya hareket katan kişi veya kişilerdir. Roman yazarı karakterlerini başarılı bir şekilde

kurguladığı takdirde okuyucusunu da esere bağlayabilir. Karakterizasyon, roman kişinin, dış dünyadan esinlenen yazar tarafından romanın niteliklerine uygun bir şekilde çizilmesidir. Bir romanın kişileri birkaç şekilde tanımlanabilir. Bunlardan ilki roman kişisi hakkında doğrudan bilgi verilmesiyle gerçekleşir. Tekin'in "Açıklama yöntemi" dediği bu yöntemde roman kişisi ya yazar tarafından ya romanın diğer kişileri tarafından ya da kendisi tarafından verilen bilgiler aracılığıyla tanıtılır. Bir diğer tanıtım şekli ise "dramatik yöntem"dir. Buna göre de roman kişinin birtakım duyular, düşünce ve davranışları aracılığıyla okurda bir intiba oluşturulur. (2001, s. 73-85)

Roman yazarlarının doğrudan ya da dolaylı olarak anlattığı roman kişileri, metindeki önem ve önceliklerine, işlevlerine göre çeşitli şekillerde tasnif edilebilirler. Bir romanın etrafında şekillendiği, "olay akışının ortasında" yer alan kişiye "başkişi" denir. (Sazyek, 2020, s. 133) "Baş kahraman" da denilen bu roman figürü "oyun kurucu" olarak nitelendirilebilir. (Bourneur & Quellet, 1989, s. 165) Diğer roman figürleri onun etrafında toplanır ve yardımcılık, engelleyicilik vb. işlevlerle roman içindeki konumunu desteklerler. (Sazyek, 2020, s. 133-134) Bir de dekoratif unsur olarak romanda yer alan figürler vardır. Bunlar daha çok metne "mahallî renk" verip roman dünyasını zenginleştirirler. (Bourneur & Quellet, 1989, s. 150)

Roman kişileri bir romanın tematik yapısını ortaya koymaya yarayan ve temsil kabiliyetleriyle, roman incelemelerinde ele alınması gereken başlıca unsurlardır. Bu çalışmada Afşar Timuçin'in *Bizi Biz Yapan Sevda* (2014) isimli romanı şahıs kadrosu bakımından incelenecektir. İlgili incelemeye geçmeden önce Timuçin'in romancılığı hakkında kısa bir bilgi vermek faydalı olacaktır.

1. Afşar Timuçin'in romancılığı

Düşünür kimliğiyle tanınan Afşar Timuçin (1939-2024), roman, öykü yazarı ve şair olarak da adından söz ettirir. Timuçin, edebiyata küçük yaşlardan itibaren ilgi duyar. Fransız, İngiliz ve Rus klasiklerini okuyarak büyüdüğü evlerinde ilk kalem denemelerini yapar. İlk şiirini *Yelken* dergisinde, ilk öyküsünü ise 1956'da *Vatan* dergisinde yayımlayan yazar, edebiyat dünyasına böylelikle adım atar. (Timuçin 2014b, 20-21)

Afşar Timuçin'in ilk romanı 1975'te yayımlanan *Yarına Başlamak*'tır. Daha sonra sırasıyla *Gece Gelen Eski Dost* (1980), *Kıyıları Durunca* (1983), *Tepedeki Yalnızlık* (2009) ve *Bizi Biz Yapan Sevda* (2014) romanlarını yazar.

Felsefeci kimliğiyle edebiyata yönelen Afşar Timuçin'e göre "İyi bir edebiyat da iyi bir felsefe de gelişmiş bir dil bilinci üzerine oturur." (2010, s. 48) Her iki insan faaliyetinin de temelinde iyi bir dil kullanımının yattığını düşünen yazar, felsefenin de edebiyatın da "evrensel insan düşüncesini" (2010, s. 54) işlediğini söyler. Timuçin, edebiyat için "insanla ilgili tüm duyarlıkların felsefesidir, insanlık durumlarının felsefesidir" (2010, s. 58) derken edebiyatçının ana malzemesinin insan olduğunu savunur. Ona göre iyi bir edebiyatçı bu malzemeyi işlerken edebiyatın sınırları içinde kalmalı ve edebiyat yaparken felsefe yapmaya, toplumsal yargılar dağıtmaya ve toplumu kurtarmaya çalışmamalıdır. (2010, s. 58)

“Romancının öğretici olmak gibi bir yükümlülüğü yok, bildiri sunmak gibi bir yükümlülüğü de yok. Bir roman okuyucuya bir şeyler öğretiyorsa, onun bir bildiri varsa bunlar dipte tutulacak ve dolaylı yoldan etkili olacaktır, daha doğrusu bunu okuyucu bir sonuç olarak okuduklarından çıkaracaktır. Romancı romanda görünmediğinde okuyucu gerçeklik duygusunu daha derinden yaşayacaktır.” (Timuçin, 2019, s. 71-72)

Bu bakımdan yazarın doğrudan mesaj verme kaygısı gütmeyen, gerçekçi bir anlayışla romanlarını kurguladığı söylenebilir. Timuçin her ne kadar “toplumcu dünya görüşüne bağlı” bir yazar olsa da romanlarında özellikle insan psikolojisini mercek altına alır. (Şener, 2024, s. 443) İnsanın sevinçlerini, kaygılarını, hayat mücadelesini anlamlandırmaya çalışır. Romanı, insan ruhunu derinden inceleyen bir tür olarak gören Afşar Timuçin'e göre “[i]yi bir romancı tasarladığı insanları ve onlarla kurmayı düşündüğü serüvenin esinini yaşamdan alır, kendi yaşam deneylerinden, tanıdığı insanlardan derler, uzaktan yakından gözlemediği olaylardan alır.” (2019, s. 65) Yazara göre, yaşamdan ilhamla kurgulanan roman kişileri okura inandırıcı geldiği surette dikkat çekicidir.

İnsana odaklanan bir roman anlayışına sahip olan Afşar Timuçin, roman yazarken de olay örgüsünden ve ilişkilerden önce roman kişilerini kafasında tasarladığını ifade eder. Kurgusal bir evrende olmakla birlikte roman kişilerinin de gerçeklikle bağının kopmaması gerektiğini düşünen yazar, özensiz bir figüratif yapının romancıyı zor duruma düşüreceğine inanır: “Gerçeklik bize bağlı değildir, biz gerçekliğe bağlıyız, biz de gerçekliğin içindeyiz, ona uymak zorundayız. Ben kahramanlarıma istediğimi yaptırırım diyen romancı kendini gülünç eder.” (2019, s. 77) Ona göre toplumsal gerçekliğe, doğa yasalarına aykırı oluşturulmuş bir kişiler kadrosu, romancının kuklası gibi olacaktır. Oysa iyi bir romancının yapması gereken kahramanlarını tanımaktır. Bunun için de insanın tanınması gerekir. İnsan ise hem deneyimlerle hem de düşünce tarihinden gelen bilgiyle anlaşılabilir bir varlıktır. (2019, s. 78-79)

Afşar Timuçin'in *Bizi Biz Yapan Seveda* adlı eseri, merkezine insanı alan bir romandır. Yazar, bu romanda kişilerini çeşitli duygu ve düşünce durumları üzerinden ilişkilendirir.

2. *Bizi Biz Yapan Seveda*'da Kişiler Dünyası

Afşar Timuçin'in 2014'te yayımladığı romanı *Bizi Biz Yapan Seveda*¹, kadın-erkek ilişkilerini aşk, evlilik ve yalnızlık temaları üzerinden işleyen bir eserdir. Roman, insanların hayatını, sevgi ve arzularını, birbirleriyle kurdukları ilişkileri gerçekçi bir düzlemde yansıtmaya çalışır. On altı bölümden oluşan romanın kişiler dünyası oldukça sınırlıdır. Az sayıda yetişkin insanın ilişkilerini ele alan romandaki şahıslar kadrosu orta sınıfa mensup, geçim sıkıntısı çekmeyen sıradan insanlardan oluşur. Toplumsal normlardan hoşlanmasalar da uyumlu davranışlar sergileyen roman kişileri, kimi zaman arzuları, düşünceleri ve yaptıkları bakımından çelişkiler içinde bulunurlar. Bu durum,

¹ Çalışmanın bundan sonraki bölümünde romandan yapılacak atıflarda şu baskı esas alınacaktır: Afşar Timuçin, (2014a). *Bizi Biz Yapan Seveda*. Bulut Yayınevi.

bireye odaklanan ve modern roman nitelikleri taşıyan bir metin için oldukça tabiidir. Chatman'ın da ifade ettiği üzere “Davranışların ve hatta alışkanlıkların’ bir karakteristik özellikle tutarsızlık gösterebileceği gözlemi ve bununla ilişkili olarak, verili bir kişilikte doğası gereği birbirleriyle çatışan karakteristik özelliklerin bulunabilmesi, modern karakter kuramı için kesinlikle yaşamsal özelliklerdir.” (2008, s. 114) Bu çalışmada ele alınan romanın kişileri, büyük ideallerin, davaların insanları değildir. İç dünyaları ve çevreleri arasında kalmış, zaaflarıyla malul küçük insanlardır.

Bizi Biz Yapan Sevda'nın konusunu avukat Asım ve onun çevresinde yer alan kadınlarla yaşadıkları teşkil eder. Asım'ın teyzesiyle kurduğu anne-evlat ilişkisinin temelinde sevgi ve merhamet yatar. Bununla birlikte, o çevresinde yer alan diğer kadınlar olan Selma, Necla ve Gülten'le daha karmaşık bir ilişkiler ağı içindedir. Romanın merkezinde aynı zamanda ben-anlatıcı olarak da okurun karşısına çıkan Asım'ın hayatındaki kadınlar, onunla ilişkileri nispetinde eser boyunca var olurlar. Kimi eski eş, kimi dost, kimi sevgili olarak hayatına giren kadınlar Asım'ın bakış açısından okura yansıtılır.

2. 1. Çekimsel Bir Başkişi: Asım

Bizi Biz Yapan Sevda romanının merkezinde yer alan erkek figürü Asım, kırklı yaşlarını çoktan geçmiş, yaşlanmaya başladığının farkında bir avukattır. Avukatlık mesleğini mecburen yapar, hatta işin bütün yükünü çalışkan sekreteri Emine çekmektedir. Asım sıradan bir orta sınıf insanıdır, hayatını tutkuyla yaşayan, idealist bir karakter değildir. *Bizi Biz Yapan Sevda*, Asım'ın kendisi gibi avukat olan karısı Selma ile boşandıkları gün başlar. Boşanma gününden itibaren yaşananlar Asım'ın dilinden okura aktarılır. Bu roman bağlamında, Afşar Timuçin'in toplum içinde kendine bir yer edinmeye çalışan modern bireyi ve onun iç dünyasını yansıtmak amacıyla ben-anlatıcılı bir roman kurguladığı düşünülebilir. Genette'in tabiriyle “otodiegetik” anlatıcılı romanlar, roman kahramanının aynı zamanda anlatıcı olduğu metinlerdir ve bir iç odaklanma gerektirir. (2020, s. 190-191) Bu sebeple ben-anlatıcılı romanların, psikolojik derinliği daha iyi yansıttığını söylemek mümkündür. Başkişi anlatıcı, başından geçen olayları anlatırken bir yandan da “birey olarak içinde bulunduğu ortamın, iç dünyasına yaptığı etkileri dolaysızca ve bütün karmaşasıyla işlemek durumundadır.” (Sazyek, 2020, s. 60) O, hem kendi iç dünyasını tahlil eder hem de romanın diğer kişileri için benzer bir çaba içine girer. *Bizi Biz Yapan Sevda*'da Asım hem romanın başkişisi hem anlatıcısıdır. Romanın kurgusal evreninde kendini konumlandırmaya çalışırken, ilişkiye girdiği diğer kişilerin duygu ve düşüncelerini, yaşanan olayları değerlendirirken hep kendinden hareket eder. Roman boyunca okur, Asım'ın sesine kulak verir ve onun bakış açısıyla olayları görebilir. Bu bakımdan Asım'ın psikolojik, kültürel ve toplumsal konumu tematik yapıyı anlamak için önem kazanır. “Zira metinde her şey onun duyu organları ile idrâk ettiği ve değerlendirdiği tarzda karşımıza çıkar. Yani ‘kahraman-anlatıcı’ itibarı âleme ait her türlü görünüşü dışa aksettirmede aracı durumundadır.” (Aktaş, 2013, s. 83) Asım'ın gözünden dünyayı gören okur için burada bir kısıtlamanın bulunduğunu söylemek mümkündür. Çünkü ben-anlatıcılı roman, yapısı gereği kahramanın sınırlı bakış açısına bağlı olarak işler. Başkişi anlatıcı her şeyi bilemez, sezemez. (Tekin, 2001, s. 53) Onun bilgisi ve görüşü

dışındaki her şey okur için meçhuldür. *Bizi Biz Yapan Sevda*'da yazarın bu kısıtlılığı aşmak için romanın diğer kişilerinden faydalandığı görülür. Zaman zaman onlara da söz vererek gerek olayları gerekse roman kişilerini farklı bakış açılarından yansıtmaya çalışır.

Bu bilgiler ışığında Asım'ın nasıl karakterize edildiği daha iyi anlaşılır. Hukukçu sıfatı taşıyan Asım, ortalama üstü bir kültüre sahiptir. Dünyanın gidişatı hakkında hem tecrübelerine hem de bilgisine dayalı olarak belli bir görüşü, fikri vardır. Asım, dünyayı bu fikir penceresinden seyrederek ve değerlendirir. Onun aşk, yalnızlık, evlilik, kadın-erkek ilişkileri hakkındaki düşünceleri roman boyunca girdiği diyaloglarda ya da iç çözümlemelerde kendini gösterir.

Bir boşanma haberiyle başlayan romanda Asım ile Selma'nın ayrıldıkları günün gecesinde yaptıkları konuşma, on iki yıllık evliliğin bir hesaplaşması niteliğindedir. Bu konuşma, ikili arasında yılların getirdiği soğukluğu ve kırgınlığı ortaya çıkarır. Selma'ya göre Asım, özellikle kızları Jale'nin hastalığı sürecinde karısından uzaklaşmış ve ona destek olmak yerine alkole sığınmayı tercih etmiş bir adamdır. Jale'nin ölümü ise çiftin arasına kapanmayacak bir uçurum gibi girmiştir. Selma, Asım'ın soğuk kişiliği sebebiyle kendisine ilgi ve sevgi göstermemesinden mustarip olmuştur: “Zaten beni dünyaya hiç almadın, kendi dünyanda yaşadın, ben hep senin kapıda bekledim. Zorlamadın kendini hiç. Küçükçük şeyleri büyüttün. Hoşgörmeyi bilmedin ve hep soğuk kaldın. Yanımda bir buzdağı vardı hep” (s. 6-7) diyerek sitemini dile getiren Selma, kendisine kötü davranmamakla birlikte eski kocasının duyarsız biri olduğunu düşünür. Ona göre Asım, kafasına pek bir şey takmaz görünür:

“Duyarsız mıydın neydin? Her an ve her koşulda hiçbir şey yokmuş gibi durmak sana onur mu veriyor? Bunu nasıl başarıyorsun? Yavaş yavaş kadın olduğumu unutmaya başlıyordum. Çocuğumuzun öldüğü akşam ben ben olmaktan çıktım. O ölürken sen neden evde değıldin? Acıyı kaldıramamak diye bir şey var mı? Bencillik yakıştı mı sana?” (s. 12)

Çocuğunun acısını alkolle yatıştırma yolunu seçen Asım, evde yalnız kalan karısına destek olamayacak kadar uyuşmuş vaziyettedir. Asım, bu konuşma sırasında, Selma'ya karşı pek de kendini aklamaya çalışmaz. Oysa ilerleyen bölümlerde Selma'ya dair düşüncelerini açıklarken bir tür savunmaya girişir:

“Her uygar insan her güçlüğü her acıyı bu arada ölümü de soğukkanlılıkla karşılayabilmelidir. Ben acılarımı sessizce yaşadım. Selma'ya göre bu düpedüz benim umursamazlığımı ya da soğukluğumdur. Çocuğumun ölümü beni de sarstı, sarsmaz olur mu, o günler neredeyse alkolde yıkanacaktım. Dünyanın yasalarını ben yapmadığıma göre bir ölümden bir yıkım türetmem gerekmiyordu.” (s. 19)

Asım'ın acılarını kendi içinde yaşadığına yönelik bu savunma cümleleri, Selma'yı değil de okuyucuyu ikna etmeye yöneliktir. O, anlatıcısı olduğu hikâyenin muhataplarına kendisini açıklamak ve roman kişisi olarak itibarını korumak ister. Ölüm karşısında yapıcı bir tavır takındığını okura göstermek amacıyla konuşur. Fakat Selma'nın sözleri, Asım'ın karısını böyle büyük bir yas sürecinde desteklemeyi ihmal ettiğini ortaya koyar. “[S]

sevilen bir kişi ya da kaybedilen kişinin yerine konan soyut bir kavramın yitirilmesine verilen tepki” (Freud, 2014, s. 18) olarak tanımlanan yas, bütün bireyler tarafından farklı bir biçimde deneyimlenir. Asım, kızının kaybını kendine mahsus bir yolla atlatırken karısına ölümü metanetle karşılmasını tavsiye etmekle yetinir. Oysa Selma’nın beklediği şeyin sevgi ve şefkat olduğunu görmek istemez. Burada Asım’ın yaşadığı “kayıp travması”nı, acılarının üstünü örtterek ve arkasında bırakarak aşmaya çalıştığı görülür. Asım, canını acıtan duygulardan kaçınırken Selma için “duygusal açıdan daha az ulaşılabilir, hatla hiç ulaşılmaz” (Ruppert, 2014, s. 156) kılar kendisini. Fakat Asım, bunu yaparken karısıyla arasındaki ilişkiyi zedeler.

Bununla birlikte Asım’ın burada kendi kişiliğiyle ilgili dikkat çekmek istediği önemli bir özelliği, geçmişe takılıp kalmamaktır. O, kızının ölümünü öyle veya böyle aşmış, alkolden de sıyrılmayı başarmıştır. Bu bakımdan hayatın getirdiklerini kabullenmeye daha açık ve acı, tatlı tecrübelerine olumlu bir bakış açısıyla yaklaşmayı başarabilen, olgun bir kişi görüntüsü verir. Asım, geçmişinin olumsuzluklarıyla erken yaşta hesaplaşıp, onları belleğinden silmiş birisidir. Bunu yaşadığı her kötü olayın ardından yapmaya devam ederek hayatın iyi yanlarını görmeye odaklanır:

“Gene de ben olumsuzluklardan olumlu koşullar türetmeyi bildim. Kendi çabamla okudum. Kendi çabamla işimi kurdum. Avukatlığı çok sevemedim ama yapabileceğim başka bir iş yoktu. Az iş az kazanç bol yetinme: benim ilkem budur. Geçmişte bazı olanakları iyi kullanabilseydim daha iyi bir durumda olabilirdim. Geçmiş geçmiştir, onu değiştiremeyiz. Geçmiş didikleye didikleye yaşamak bana göre değildi. Geçmişleriyle uğraşanlar kendilerine acılamakla işlerini bitirirler.” (s. 20)

Bu iç monolog, okuyucuya Asım’ın hayatın zorluklarını tek başına göğüslediğini, elindekiyle yetinmeyi bildiğini anlatır. Böylece o, kişiliği hakkında doğrudan bir açıklama yapmış olur. Asım anılarına kapılıp yaşayan bir adam değildir. Bunun yanı sıra geleceğe dönük bir kişilik profili de olmayan Asım’ın en iyi yaptığı şeylerden biri unutmaktır: “Ben anılarımla içli dışlı yaşayan insanlardan değilim. Geleceğe gözümü dikmiş biri olmasam da geçmişle de sıkı bir bağlantım yoktur. Yaşanan yaşanmıştır.” (s. 69) Asım’ın bu sözleri, onun daha çok ana odaklanan bir kişi olduğunu düşündürür. William Randall’ın aktardığı ve insanların fiil kiplerine göre tasnif edildiği bir araştırma, bu durumu değerlendirmeye yardımcı olabilir. Bu araştırmaya göre kişilik tipleri “anlama, düşünme, sezme ve hissetme” kiplerine göre ayrılır. Asım bu kiplerden “anlama” başlığı altında ele alınabilir. Zira bu tipler için geçmiş bağlantısı zayıf olduğu gibi gelecek de yoktur. Onlar için şimdi önemlidir. Diğer tiplere kıyasla yeni durumlara ve olaylara daha açıktırlar. (Mann, Siegler ve Osmond’dan akt. Randall, 1999, s. 186) Asım da geçmişle bağı zayıf bir adamdır. Karısıyla yaşadıkları evi, boşanmalarından sonra Necla’ya kiralayan Asım, o evde Necla’yla bir gece geçirir. Gecenin başlangıcında karısı ve çocuğunu düşünerek kısa bir an duyulanan Asım, daha sonra Necla’yla birlikte olurken bu evde biriken anılarına karşı bir sorumluluk hissetmez. Geçmişe kısa süreli bakışlar atan Asım, şimdide kalmayı yeğler. Roman boyunca Selma, Necla ve Gülten’le kurduğu ilişkilerini “şimdi”nin içinde şekillendirmeye çalışır. Bunu yaparken geçmiş veya gelecek kaygısından, korkulardan sıyrılmak gerektiğini savunur. Necla’yla yaptığı bir konuşmada “[b]en korkmuyorum sen

de korkma. Yitirmekten de korkma. Önemseme demek istemiyorum, ne diye önemsemeyecekmişsin, yalnızca korkma. Hatta alışmaktan da korkma. Korku yiyip bitiriyor insanı. Korku bizi içten kemiriyor. Bir şeyler ters giderse oldu işte der geçersin” (s. 74) diyen Asım’a göre dünyanın gidişatına çok da kafa yormamak gerekir. Hayat ona göre bir oyundur ve insan dünyaya çekidüzen vermeye çalışırsa mutsuz olur.

Selma’dan ayrıldıktan sonra teyzesinin üst katına yerleşen Asım, burada kendisine yeni ve küçük bir dünya kurmaya çalışır. Bunun için de geçmişinin kısa bir muhasebesini yapar. Hayatına yeni bir yön vermek isteyen Asım, bu aşamada daha önce kabullenmediği hatalarını görmeye başlar. Evliliğini devam ettirmek için yeterince çabalamadığının farkına varır:

“Olayları ince ince gözlemediğim zaman birçok şeyi tembellikle ve aldırmaçlıkla elimden kaçırdığımı anlıyordum. Ne yapalım ben böyle biriydim. Yaşama dört elle sarılmayı bilseydim, örneğin Selma’ya daha yakın olmaya çalışsaydım belki her şey daha değişik olacaktı. Bir şeylere yeterince emek vermediğimi şimdi çok daha iyi anlıyordum.” (s. 23)

Sevgi için emek verilmesi gerektiğini kabul eden Asım, bu emeği kendi evliliğini sürdürmek için gösteremez. Halbuki Selma’nın daha önce yaşadığı fakat ailesi onaylamadığı için bitirmek zorunda kaldığı bir aşk hikâyesi için onu azarlamayı kendisine bir hak olarak görmüştür. Asım, Selma’nın aşkı için savaşmamasını ve geleneklerin boyunduruğundan kurtulmaya çalışmamasını sert bir üslupla eleştirir. Fakat bu tavrına rağmen, Asım ne Selma’yla eskisi gibi olmayı başarır ne de hayatına giren diğer kadınlara benzeri bir kararlılıkla yaklaşır. Hayatını bir anda dolduran kadınlarla kurduğu ilişkilerde “her şey oluruna varır” (s. 80) düşüncesiyle hareket eder. İlişkilerin kontrolü daha çok kadınlardadır. O ise sevgisini yüzeysel bir şekilde yaşar. Derin bir bağlanma yaşayamayan Asım, aynı anda birkaç kadına ilgi duyabilmesiyle okuyucuyu şaşırtır. Karşısındakinden de yüksek bir bağlılık, büyük bir aşk beklemez.

Hayat karşısında çekimser bir tavır takınan Asım, atılgan bir kişiliğe sahip değildir. Boşanma davasını bile karısı Selma açar. Aralarındaki soğukluğa rağmen, Asım alıştığı düzenden kopmayı istemez. Hatta Selma boşanmaktan vazgeçse Asım, buna da hazırdır. Bu bakımdan Asım’ın düşüncelerinin, tavırlarının ve söylemlerinin duruma göre değiştiği söylenebilir. *Bizi Biz Yapan Sevda* bütünüyle modernist bir roman değildir. Asım’ın da modernist bir karakter olmamakla birlikte kişilik özellikleri bakımından çok konuşmaktan, harekete geçmekten çekinen bir roman kişisi olarak kurgulandığı söylenebilir. Bu da modernist kurgunun özelliklerinden biridir. Modernist anlatılar bir bakıma “çekimserlik kurguları”dır. (Güngör, 2024, s. 78) Fazla kimseyle görüşmeden yaşayan Asım’ın belki de en çok sevdiği şey, İstanbul’un sahillerinde, korularında yürüyüşe çıkmaktır. Ona göre “Yalnızlıktan korkmayanlar için İstanbul’dan daha rahat bir kent yoktur... Sen özel olarak istemezsen içiçe bir yaşam olası değildir bu kentte. Bu kentte bir rasladığına bir daha raslamazsın.” (s. 56) İstanbul’un büyük bir kent olarak insanı içinde eriten yapısı, taşranın aksine hemen herkesin birbirine yabancı olduğu bir şehir olması Asım’ın hoşuna gider. Asım şehirde dolaşmayı, kimselerce aranıp

sorulmadan kaybolmayı ister. Ama herkesten ve her şeyden uzaklaşmak o kadar kolay olmaz. Asım da bunun farkındadır: “Bazı şeylere karşı durmak kolay olmuyor ya da ben beceremiyorum. Özerk olmak bir düş belki de. Hep birileri olacak demek ki dünyamızda. Gücenen birileri hesap soran birileri kafa tutan birileri kıskanan birileri sorumluluk yükleyen birileri...” (s. 94) Asım’a göre sevme ve sevilme ihtiyacı, insanları ister istemez birbirine bağlar. Fromm’un tabiriyle vermenin almaktan önce geldiği sevgi eylemi, sevilene ilgi ve bakım göstermeyi gerektirir. Bu da ilişkinin taraflarına sorumluluk yükler. (2000, s. 30-35) İnsanlarla kurulan her bağ, kişiyi bencilce davranmaktan, kendisiyle baş başa kalmaktan alıkoymaz.

Asım, sevginin insani bir duygu olduğuna ve yaşamı güzelleştirdiğine inanır. Fakat tutkuyla bağlanma ona göre değildir. İnsanların sevdiği kişiler üzerinde hak iddia etmelerine karşıdır. Bu bakımdan Asım’ın “sahip olma” dürtüsünden arınmış, bireyin özgürlüğünü gözetken, sağlıklı bir sevgi anlayışına sahip olduğu düşünülebilir. Zira Erich Fromm’un ifadesiyle “ ‘Sahip olmak’ ihtirasının etkisindeki ilişkiler, üzücü ve bunaltıcı olur, çatışma ve kıskançlıkla doludur.” (2003, s. 154) Oysa “[b]ir erkek ve bir kadın davranıştan, zevkleri, fikirleri veya tüm kişilikleri açılarından birbirlerine ilgi ve yakınlık duyabilirler.” (Fromm, 2003, s. 154) Buna karşın eski karısı Selma, sevgilisi Necla ve Gülten ondan daha sahiplenici bir tavır beklerler. Asım aşkla birlikte bir “mülkiyet” duygusunun geliştiğini kabul eder. Ancak ona göre böyle bir durumda insanlar ya birinin kölesi ya da efendisi olmaktadır. Bu bağımlılık hâli ise, aşkın ölümüne sebep olur. Nitekim “[h]angi koşulda ve hangi anlamda olursa olsun egemenlik istemi aşk için tehlikeler doğurur. Bu sıkıntı içinde oluşan yönelimler sevginin değerli de olsa eşsiz ya da bulunmaz olmadığını sezdirmekte etkili olmaya başlar.” (Timuçin, 2010a, s. 167) Bu durumda Asım’a göre iki yol vardır: “Evet durmadan sarsılacağız, kavga gürültü yürüyecek bu iş. Ya da ne yapıp yapıp nesnellüğün koşulları çerçevesinde sıradan bir sevginin getirdikleriyle yetineceğiz. O zaman elimizden gelirse aşkı sınırlarımızdan sokmayacağız. Yoksa tapındığımız kişiyle nefret ettiğimiz kişi aynı kişi olacak her zaman.” (s. 71) Asım’ın seçeceği yol nesnel ve sıradan bir sevgidir. Selma’yla aşkı bir alışkanlığa dönüşmüştür; Necla’dan hoşlansa da derin bir bağlılık duymaz. Gülten ise genç ve güzel bir kadın olarak onu daha çok heyecanlandırır. Bütün bunlara rağmen Asım özerk ve sorumluluktan uzak bir hayatı özler:

“En garibi bu üç güzel kadının üçünü de kendime yakın buluyordum. Onlardan harem kuracak değildim. Onlardan bir şey bekliyor değildim. Cinsel yaşam konusunda hiçbir zaman açgözlü ya da çok istekli olmadım. Cinselliği hiçbir zaman yaşamımın orta noktasına koymadım. Necla’nın beni arayıp hadi otomobille gezelim demesi, Gülten’in uslu bir çocuk sevinciyle akşamları kitabını alıp bana gelmesi, Selma’nın bu adam alkolik geçmişiyse bana çok çekti dedi demeden beni araması, bütün bunlar güzel şeyler değil miydi? Gene de en güzeli bağımsızlık diye düşünüyordum.” (s. 98)

Roman boyunca bağımsız bir hayat istediğini söyleyen Asım, kadınlarla ilişki kurmayı bırakmaz. Şimdiye bağlı yaşasa da çelişkili bir biçimde alışkanlıklarını devam ettirir. Karısından ayrıldığında yalnızlığı eğlenceli bulan Asım, tamamen tek başına yaşamayı göze alamadığından, boşandıktan hemen sonra teyzesinin apartmanında bir daireye

taşınır. Eski arkadaşlarıyla pek görüşmez, işe pek sık gitmez ama teyzesiyle ve teyzesinin kızı gibi gördüğü genç Gülten'le sıcak ilişkiler kurar. Geniş bir kişiler kadrosu bulunmayan romanda Asım'ın görüştüğü insan sayısı oldukça sınırlıdır. Yine de o, hiçbir zaman tamamıyla yalnız kalmaz. Bu bakımdan onun yalnız kalmaktan korktuğu sonucuna varılabilir. Zira çevresinden soyutlanarak yaşamaya çalışmak kişinin bütünlük duygusunu yitirmesine yol açar. “Dışta kalmanın üstesinden gelerek, yalnızlığının hapishanesinden kurtulması insanın en büyük ihtiyacıdır.” (Fromm, 2000, s. 19) Asım, kendisini benliğinin hapishanesinde tutmaz. O, sevgi ihtiyacının farkında bir adamdır. Evliliğini bitirdikten birkaç ay sonra hem Necla hem Gülten'le gönül ilişkisi kurar. Asım, kadınlarla ilişkisini sonlandırdığında bile tam olarak onlardan kopamaz. Selma'yla da Necla'yla da iki dost olarak görüşmeye devam eder.

Bununla birlikte Asım'ın kadınlara kuşkucu bir bakışla yaklaştığı düşünülebilir. Çocukları Jale öldüğünde, Selma'nın iş ortağı Halil ile yakınlaşması ve acısını onunla paylaşması Asım'ın hoşuna gitmez. Onların bir ilişkisi olduğundan şüphelenen Asım, karısına soğuk bir şekilde davranmaya başlar. Halil'i baştan beri sevmediğini söyleyen Asım, Selma'nın kendisini aldattığı düşüncesindedir. Fakat çekimser tavrı onu bu konuda açık bir şekilde konuşmaktan alıkoyar. Karısıyla arasındaki iletişimsizlik, ilişkilerini çıkmaza sokar. Boşandıkları günün akşamında Selma'ya Halil'in yanında kalmasını tavsiye bile eder. Bunun üzerine Selma, kendisi ve Halil hakkında uzunca açıklamalar yapar. Bu açıklamalar aracılığıyla Halil'in tek taraflı aşkıdan hem Asım hem de okuyucular haberdar edilir. Asım, hem evlilikleri boyunca bu önemli konuda karısıyla yüzleşmekten kaçınmış hem de bu durum sebebiyle içten içe karısını suçlu görmüştür. Buna rağmen ilerleyen zamanlarda Halil'le evlenmeleri için Selma'yı ikna etmeye çalışan yine kendisi olur.

Asım, benzeri bir kuşkucu tavrı Gülten'le birlikteyken de gösterir. Oturdıkları dairenin kapısında, yanında gördüğü genç bir adam yüzünden sinirlense de bunu Gülten'e sormaktan çekinir. Ancak yaşadığı huzursuzluğu Gülten'den saklayamadığı için iki sevgili tartışırlar. Gülten de Selma gibi uzun bir açıklama yaparak o gençle bir gönül ilişkisinin bulunmadığını anlatır. Asım, bu konuşma sırasında açıklama istemediğini söyler ama kıskançlık etmekten de geri durmaz. Halbuki ilişkilerinin başında, yaşı çok genç olan Gülten'e, başkasını sevdiği zaman gitmesi gerektiğini söyleyen kendisidir. “Kıskançlık, kişinin kendine ait olduğunu düşündüğü bir alandan kovulduğu zaman yaşadığı kaygının dışavurumudur.” (Blévis, 2010, s. 67) Buna göre, Asım'ın, Gülten'i bir başkasıyla düşünmek istemediği ve onun hayatından çıkacağı düşüncesine tahammül edemediği anlaşılır. Asım, bu davranışının ne kadar çelişkili olduğunun farkındadır. Gülten'le yaşadığı mutluluğa gölge düşüren bu olayı yaşamın bir tuzağı olarak değerlendiren Asım, bu tuzağın ilişkilerdeki tutarsızlıklardan kaynaklandığına inanır. O, sevmeyi özgür bırakmakla özdeşleştirse de davranışlarında tutucu ve yer yer kuşkucu olabilmektedir. Bu da onun kimi zaman eleştirdiği toplumsal kalıplardan tamamen kurtulmadığını gösterir. Nitekim Selma da “ayrı cinsten iki insanın dost olmasını arkadaş olmasını anlayamazsın sen. Sizler anlayamazsınız. Kafanızın içinde kalıplar var. O kalıplara uydu uydu, uymazsa kökten yanlıştır” (s. 8) diyerek onun bu tutarsız yönüne dikkat çeker.

Necla'nın tanıştırdığı arkadaşı Adnan'ı "kadınsı" bulan Asım, onu sıradan birisi olarak niteler ve küçümsemeye çalışır. Asım, bu hareketinin kaynağının kıskançlık olmadığına inansa da aslında hayatına yeni bir soluk getiren bu kadını kaybetmek istemediği için böyle davrandığı açıktır. Kendisiyle ilişkisini sürdürmeyip Adnan'la evlenmeye karar veren Necla'nın kararını sert bir şekilde eleştirir. Kendisinin toplumsal kurallara göre yaşamak istemediğini söyleyen Asım, Necla'yı herkes gibi olmakla suçlar. Bir yandan da "[g]üzel. Ters bir şey yok. Evlen gitsin. Sırtında yumurta küfesi yok ya, gerekirse ayrılırsın" (s. 105-106) diyerek rahat bir şekilde davranmaya ve onu desteklediğini göstermeye çalışır.

Asım, toplumun dayattığı normlara bağlı olarak yaşayan sıradan insanlardan hoşlanmaz. Böyle insanların hayatlarının boşa geçtiğini düşünür. Ona göre kendisi kalıpların dışında ve az çok özgür kalmayı başarmış bir adamdır:

"Gündeliğe takılmışların dünyasında yaşam kaygıları sıkıntı verecek hatta boğuntu yaratacak ölçülerdedir. Onlar kurallarla hapisaneye çevirdikleri yaşamlarını her adımda biraz daha zorlaştırırlar ve öte yandan böyle yaparken geçmek zorunda kaldıkları ya da kendilerine ayrılmış diye düşündükleri yolların daha taşlı daha dikenli yollar olduğuna inanırlar. İyileşmez kuşukların gölgesinde iyi şeyler bekleyişleri onlarda bütün bir yaşamı koşulluyor ve sıkıntılı bir ortama döndürüyor." (s. 96)

Bu iddialı cümlelere rağmen Asım'ın da ilişki kurduğu kadınlara yaklaşımında eleştirdiği sıradan insanlar gibi davranabildiği görülür. O, özgürlüğü sorumluluklardan kaçmak olarak yorumlayarak karısını ihmal etmiş, onu yalnızlığa terk etmiştir. Ama karısı boşanma davası açıncaya kadar evliliğini bitirmeyi düşünmemiştir. Asım, kuşkucu kimliği sebebiyle sevdiklerinden uzaklaşırken bunu onlarla dürüstçe konuşmaktansa kaçmayı tercih eder, konfor alanından çıkmayı istemez. Ana odaklanan bir kişi olan Asım, ilişkilerin getirebileceği sorunlardan, duygusal yüklerden çekinir. Zira, "[i]lişkileri iyi günde kötü günde, ne olursa olsun idame ettirecek bir bağlanmanın eşlik ettiği ilişkilere girmek, boş bir çek imzalamaya benzer. Bu, başvurulacak hiçbir özel kurtuluş şartının olmadığı, henüz bilinmeyen ve tasavvur edilemez sıkıntılar ve ıstıraplarla karşılaşma ihtimalinin habercisidir." (Bauman, 2018, s. 27) Bu bakımdan özgürlüğün sorumluluk taşımamak olduğu düşüncesiyle hareket ettiği anlaşılan Asım'ın söylemleri ile davranışları arasında çelişkiler olduğu görülür. Yukarıda da belirtildiği gibi fikirler ve davranışlar arasındaki tutarsızlık, modern roman karakterinin doğasında bulunan bir özelliktir. Asım da bir yandan ilerici bir yandan tutucu, bir yandan bağımlı bir yandan özerk bir kişilik sergiler.

Bizi Biz Yapan Sevda romanının başkişisi Asım, özerk bir karaktere sahip olmak isteyen, bununla birlikte ilişki kurduğu insanlarla da bağlarını tamamen inkâr edemeyen biridir. Asım, yaşamı dalgalı bir denize benzetir. İnsanlar kıyıya varmak için çırpınırlar. Ancak kıyıya çıkmak olan ölümle birlikte bu çırpınma sona erecektir. Bu sebeple denizdeki debelenme ömrün sonuna kadar sürecektir. Asım, kişinin hayattan payına düşen neyse kabullenerek yaşam mücadelesine devam etmesi gerektiğine inanır. Selma'dan boşanmasıyla birlikte hayatının taşları yerinden oynayan Asım, bu süreçte teyzesinin sevgisine sarılır. Bir yandan da hayatına yeni kadınlar giren Asım, ilişkilerinde sevgiyi esas

alır. Asım sevginin bir mecburiyete dönüşmesini istemez. İnsanların birbirine yük olmadan yaşaması gerektiğini düşünür. O, kadınlarla kurduğu ilişkileri fırtınalara benzetir. Fakat derin bağlanmalardan kaçınan bir kişilik olarak Asım'ın bu benzetmesinin abartılı olduğu düşünülebilir. Başkişi anlatıcı olarak romanın kurgusal evreninde merkezi bir rol üstlenen Asım'ın gerek kendisi gerek etrafındaki kişiler için dile getirdiği görüşlerde nesnel olamayacağı açıktır. Zira "başkişi kendisini içten ve dıştan sarmalayan her şeye özenetimin ve özeleştirinin sıklıkla bencil kalabilen önyargılı sınırları içinden bakar." (Sazyek, 2020, s. 61) Asım da bu bencilikten sıyrılmaz. Anlatan ben ve anlatılan benin aynı kişiler olduğu romanda Asım'ın ilişki kurduğu insanlarla arasındaki çatışmaların yanı sıra içinde yaşadığı çatışmalar da kendi bakış açısıyla dile getirilir. Hayatının yaklaşık bir buçuk yılını hikâye eden Asım, anlatan ben olarak geçmişini kurgular. Bu kurgulama sırasında etrafındaki insanlara karşı daha yargılayıcı bir konumda yer almayı seçen Asım'ın kendi eleştirisinde merhametli davrandığı söylenebilir. Romanın diğer kişilerle diyaloglarını onları anlama çabası olarak aktaran Asım, söz konusu kişiler hakkındaki görüşlerini okura açıklarken daha sert bir tutum sergiler. Bu açıdan bakıldığında başkişi anlatıcı olarak Asım'ın önyargı ve zaaflarının anlatımına etki ettiği göz önünde bulundurulmalıdır. Ben-anlatıcılı romanlarda anlatıcının güvenilirliğini zedeleyen bu durum *Bizi Biz Yapan Sevda* için de geçerlidir.

2. 2. Mazinin Gölgesinde Bir Kadın: Selma

Asım'ın boşandığı eşi Selma da bir avukattır. Romanın başlangıcında, boşanma davasından sonra eski eşi Asım'la evlerine gelirler ve Selma kendisini içeri atarak ağlamaya başlar. Okuyucu Selma'nın ilk olarak bu duygusal tepkileriyle karşılaşır. Davayı kendisi açmış ve Asım'la on iki yıllık evliliklerini sonlandırmıştır. Ama ayrılık acısı onu Asım'dan daha çok sarsmaktadır. Bir yandan yeni yaşamına ayak uydurması gerektiğini düşünür, bir yandan da Asım kadar kolay atlatamayacağı bir sürecin içerisine girdiğini fark eder: "Şimdi mutlusundur sanırım. Yıllardır bugünü bekliyordun. Olsun, ne yapalım. Şu dünyada ilk ayrılanlar biz değiliz. Zamanla unutulur gider. Sen çabuk unutursun, ben biraz zorlanırım belki." (s. 6) Selma, biraz da sitemle söylediği bu sözlerle Asım'ı tahrik etmek ister ama eski kocası konuşmaya hevesli değildir. O, yaşananları geri çevirmek mümkün olmadığından konuşmanın faydasız olduğunu savunur.

Selma, başını Asım'ın dizine koyarak biraz uyumak ister. Üzüntüsünü uykuyla geçiştirmek niyetindedir. Bu arada Asım, Selma'yı inceler: "Güzel ayaklarına baktım uzun uzun. Ellerin kalem gibi parmaklarına daldım gittim. Dizlerine baktım. Ne kadar düzgün bir yapın var derdim. O bunu olağan sayardı." (s. 9) Roman boyunca kişilerin fiziksel tasvirleriyle bunun gibi bir iki örnek haricinde karşılaşılmaz. Selma'nın dış görünüşü hakkında bilinenler bununla sınırlı kalır. Asım'ın gözünden okura sunulan kişilerin portrelerinde fiziksel özelliklerinden çok psikolojik özellikleri ve davranış şekilleri öne çıkar.

Selma'nın kişiliği bazen Asım'ın açıklamalarından bazen de konuşmalarından anlaşılabilir. Evlerindeki son gecelerinde Asım'la evlilikleri hakkında bir muhasebe yapmak isteyen Selma, onu bir gece daha kalmaya ikna eder ve uzun sayılabilecek bir

konuşma yapar. Bu bölümde Asım, çok fazla lafa karışmaz. Söz daha çok Selma'dadır. Konuşması sırasında Asım'a duyduğu kırgınlık ortaya çıkar. Sıcakkanlı biri olmayan Asım'ın ilgisizliği Selma'yı da içine kapatmış ve birbirleriyle iletişimleri çok zayıf kalmıştır. Çocuklarını kaybetmeleri de aralarındaki kopukluğu artırır. O günleri hatırlayan Selma, Asım'ın duyarsızlığından yakınır:

“Duyarsız mıydın neydin? Her an ve her koşulda hiçbir şey yokmuş gibi durmak sana onur mu veriyor? Bunu nasıl başarıyorsun? Yavaş yavaş kadın olduğumu unutmaya başlıyordum. Çocuğumuzun öldüğü akşam ben ben olmaktan çıktım. O ölürken sen neden evde değildin? Acıyı kaldıramamak diye bir şey var mı? Bencillik yakıştı mı sana?” (s. 12)

Selma, bencillik edip onu yasıyla baş başa bırakan kocasından uzaklaşmış ve içine kapanmıştır. Bu zor zamanlarında ona destek olan kişi ortağı ve arkadaşı Halil olur. Bu ise Asım'ı kuşkulandırmış, evlilikleri bitme noktasına gelmiştir: “Aferin sana, benim üstüme gelmedin, hırpalamadın beni. Daha kötü bir şey yaptın: benden iyice koptun. Bu arada duruşunla bakışınla alttan alta suçladın beni. Suçlamadım dersin yalan söylemiş olursun. Ondan sonra elini sürmedin bana.” (s. 16) Ayrılık akşamı Selma, Halil'le dostluğunu Asım'a uzun uzun açıklamak ister. O güne kadar Halil'in hakkında hiç konuşmamış olmaları ise okur açısından dikkat çekicidir.

İlgili konuşmada Selma, Halil'in gençlik yıllarından başlayarak arkadaşlıklarını anlatır. Nazik bir adam olduğu anlaşılan Halil, çocuğunu kaybeden Selma'ya “Acını bütün boyutlarıyla yaşa. Acıdan kaçma. Acını uyutmaya kalkma. Acıdan ancak böyle kurtulabilirsin. İnsanlar acıdan kaçmak istedikçe acı çekerler. İnsanın kaldıramayacağı kadar büyük acı yoktur, yeter ki her şeyi doğru yaşayalım. Doğadan daha güçlü değiliz” (s. 14) diyerek yerinde bir öğüt vermiştir. Daha sonraki günlerde de ona desteğini sürdüren Halil, giderek Selma'ya aşık olur. Selma'nın anlattıklarına göre aşkı yüzünden canına kıymaya bile kalkışır. Bu kadar büyük hadiseler yaşanırken Selma'nın Halil'le ilgili gerçekleri Asım'dan saklaması ve ayrıldıkları gün bunları ona anlatması ilgi çekici olmakla birlikte romanın kurgusunu zedeleyen bir ayrıntıdır:

“Bir gün kendini öldürmeye kalktı. İşte o zaman bu doğru dürüst sevilmemiş adama dostça yakınlaşmakla ne büyük bir yanlış yaptığımı anladım. Karısı bir şeyleri sezdi ve tedirgin oldu. Kadın bana terbiyesizce bir sitem mektubu yazdı. Utandım, yerin dibine geçtim. Sana söyleyemedim bunları. Hayır, söyleyebilirdim. Söylemeliydim. Demek ki benim de dürüst olmayan bir yanımdır.” (s. 16)

Selma, bu sözlerle Asım'a karşı her zaman dürüst olmadığını itiraf eder. İkisinin karşılaştıkları sahnelerde Selma'nın çok konuştuğu ve Asım'ın kısa cevaplarla yetindiği görülür. Bununla birlikte roman içinde Selma'nın sorunlarla baş edemeyip içine kapandığı hem Asım hem Gülten tarafından dile getirilir. Gülten'e göre Selma, hesapçı ve kendini gizleyen bir kadındır. Asım da on Selma'nın dış dünyadan korunmak için duygularını paylaşmaktan korkan biri olduğunu söyler. Oysa gerek ilk bölümde gerekse sonraki konuşmalarda Selma'nın Asım'dan daha açık yüreklilikle ve hesapsız davrandığı söylenebilir. Evliliklerini, kızlarının ölümünü, Halil'le arasındaki ilişkiye dair konuşmayı

başlatan hep Selma olur. Asım, onun hakkındaki düşüncelerini doğrudan Selma'ya söylemeyi tercih etmez. Ayrıldıkları gün, aralarındaki gerilimi itiraf etse de ayrılmayı Selma'nın istediğini söyleyerek suçlamalardan kaçınır. Daha sonra kendi kendine konuşurken Selma hakkındaki düşüncelerini açık bir şekilde dile getirdiği görülür. Asım'a göre Selma, kızlarının ölümüyle içine kapanmış ve kocasından soğumuştur. Aralarındaki uyumsuzluğu Asım'ı suçlayarak kapatmak istemiştir:

“Onun beni ilgisiz hatta duygusuz, bir ölçüde umursamaz ve vurdumduymaz biri olarak görmek istemesinde yıllardır aramızda sessiz sessiz süren uyumsuzluğun da payı vardı. Beni suçlamak ama her konuda suçlamak onu rahatlatıyordu belki de. Birilerini olur olmaz suçlayarak rahatlamak sağduyulu birinin yapabileceği şey değildir.” (s. 19)

Asım, Selma'nın içine kapalı hâlinin ve uyumsuzluğunun sebebini geçmişe takılı kalmasında arar. Onun hakkında verdiği bilgilerde Selma'nın zor bir çocukluk geçirdiği, babası tarafından terk edildiği, ailesi istediği için hukuk okumak zorunda kaldığı anlaşılır. Selma, ailesi reddettiği için ilk gençlik çağında sevdiği erkekle beraber olamamıştır. Asım'a göre Selma'daki olumsuzlukların, tutarsızlıkların ve sinirlilik hâlinin temelinde geçmişinde yaşadığı bu olaylar yatar. Kızlarının ölümü de aynı şekilde bir travmaya sebep olmuştur. “Geçmiş olayların kişiliğimizde derin yaralar açmasına izin vermemeliyiz” (s. 21) diyen Asım geçmiş arkasında kolayca bırakırken Selma onun kadar duyarsız değildir, geçmişe bağlı bir hayat sürer. Artık ayrıldıklarını bilmesine rağmen evlerindeki son geceyi onun yanında geçirmek ister. Yeni evine taşınırken Asım'a bir müddet kendisinden uzak durmasını söylese de arayıp sormadığı için gücenir. Kızının çoraplarını saklayan hatta vitrinde sergileyen bu yaşlı anne, geçmişin gölgesi altında bir hayat kurmaya çalışır. Yasın kendine özgülüğü burada, Selma örneği üzerinden anlaşılabilir. O, eski kocası Asım'ın aksine ölen çocuğuyla tamamen bağıni koparmaz. Anılarını bir şekilde yaşatarak yas sürecini ve kaybının acısını atlarmaya çalışır. “Kayıp, yas denen adaptasyon sürecinin ardından, içe yansıtılabilir ya da kabul edilebilir.” (Adkins, 2020, s. 21) Selma, nesnelere kurduğu ilişki ve “yeni bağılıklar” (Adkins, 2020, s. 130) aracılığıyla kaybının üstesinden gelir. Fiil kipleri bakımından Selma'nın kişiliği “hissetme” tipi içinde değerlendirilebilir. Çünkü bu tipler şimdiki geçmiş üzerinden değerlendiren “büyük anı koleksiyoncuları” olarak yaşarlar. Hatıra eşyalarına düşkünlüklerinin sebebi budur. Bu insanlar “çoğunlukla başarıyla bilinen, daha önce denen ve tanıdık olanla bağlantı kurma”ya meyillidirler. (Mann, Siegler ve Osmond'dan akt. Randall, 1999, s. 186) Selma da kızının hatıraları arasında yeniden ayakları üstünde durmaya çalışır. Asım'la konuşmalarda onun dostluğunu ne kadar özlediğinden bahseden Selma'nın sözlerinde pişmanlık vardır:

“Şimdi geçmişe bakıyorum da kocama ne şımarıklıklar etmişim diyorum. Ne yalan söyleyeyim özledim seni. Özlediğim için geldim. Meğer dostluğun ne kadar önemliymiş benim için. Sen de bu kadın ne diye bana gelmek istiyor demişsindir, düşünmemişsindir seni özlediğimi. Sen özlemezsin, özlesen de belli etmezsin. Erkeklik onurun incidir.” (s. 89)

Selma Asım'ı özlediğini söyleyerek sitem yoluyla eski kocasının ilgisini beklediğini ima eder. Bu da onun yalnızlıkla başa çıkamadığını gösterir. Zira “[g]örünür olanın yokluğu”

bağlamında yalnızlık, insanlar için ürkütücü bir deneyimdir. (Phillips, 2012, s. 41) Asım, bu anlarda Selma'ya şefkat duysa da eski günlere dönmeye niyeti yoktur. Hayatın getirdiklerini Selma kadar korkuyla karşılamaz. Selma ise yeni hayatına başlarken korkuludur. “İnsanlar genellikle bilinmeyene ve tanınmayana atılmaktan korkarlar... Eski ve denenmiş olan, güvenlik verir bize ya da en azından biz öyle düşünürüz.” (Fromm, 2003, s. 149) Selma da geçmişinden destek almaya çalışır. Asım'la ayrıldıkları gün, yıllardır görüşmediği bir arkadaşının telefon numarasını bulmaya ve onun yanında kalmaya çalışan Selma, yalnız yaşayamayacak bir kadındır. Asım'ın desteğiyle yeni evine taşınır. Avukatlığa devam eden Selma, kısa bir süre sonra, karısından boşanan Halil'le evlenmeye karar verir. Onu çok çekici bulmasa da yakınlıklarından ötürü evlenme teklifine sıcak bakar. Burada da tanıdığı, bildiği, geçmişinin önemli bir parçası olan insanı tercih ettiği dikkatten kaçmaz. Selma, bu kararı verirken eski kocası Asım'dan yardım ister. Hatta Asım'ı nikah şahidi yapar. Onun bu isteği, toplumsal kuralları dikkate almamak gerektiğini savunan Asım'ı bile şaşırtır.

Selma, *Bizi Biz Yapan Sevda* romanının geçmişe dönük bir yüzü olarak ortaya çıkar. Romanın başında yaptığı açıklamalarla hakkında düşünüldüğü kadar içine kapalı bir kadın olmadığını gösterir. Asım'ın kuşkucu kimliğini sergilemesi bakımından önemli bir yardımcı karakter olan Selma, eski kocası tarafından yargılanmaktan kurtulamaz. İkili arasındaki ilişki yılların getirdiği bir alışkanlık ve küllenen bir aşka bağlı olarak dostane bir şekilde devam eder. Asım, her ne kadar Selma'yı yargılasa da mutluluğu için verdiği kararlarda ona destek olmayı ihmal etmez. Selma'nın geçmişe bağlılığı özellikle kızının ölümü üzerinden gösterilir. Selma'nın Asım tarafından hikâye edilen çocukluğu ve gençliği ise roman boyunca onun karakterini derinleştirecek bir biçimde işlenmemiş, özetlenmek suretiyle geçiştirilmiştir. Bu ise kurgunun zaafına işaret eden bir durumdur.

2. 3. Arzu ve Korku Arasında: Necla

Necla, Selma'dan boşanan Asım'ın hayatına giren kadınlardan biridir. Daha önce Selma'yla birlikte otdurdıkları evinden ayrılan ve teyzesinin yanına taşınan Asım, arkadaşı Necdet'in aracılığıyla evini Necla'ya kiralar. Avukat Necla aslında eski bir tanıdıktır. Ama geçmişle arası iyi olmayan Asım, onu kolay hatırlayamaz. Üniversite yıllarından arkadaşı olan bu kadını Necdet “[b]iraz bir tuhaftır, delişmendir yani... Çok iyi kızdır. Akıllıdır ama deliyi oynuyor” (s. 48) diye tanıtır. Asım, Necdet ve Necla kira işini konuşmak için yemeğe çıkarlar. Sofrada Necla ve Necdet'in evlilik üzerine konuşmaları okuyucuya onlar hakkında pek çok bilgi verir.

Necla da eşinden yeni ayrılmış bir kadındır. Evliliğin kendisine uygun olmadığı düşüncesindedir: “Suç bütünüyle benim. Meğer evliliğe göre biri değilmişim. Evlilik benim deli dünyama iyi gelmedi, daha da deli etti beni. Adamın hiç suçu yok, dünyanın en düzenli adamı.” (s. 51) Boşandığı eşi, karısına düşkün, ev işlerinde yardımcı, iyi bir kocadır aslında. Fakat Necla, evlilikte kadına ve erkeğe dayatılan rollerden, evlenen kadının her hareketi sebebiyle kocasına hesap vermek zorunda kalmasından şikayetçidir: “Ben kimsenin malı olmak istemiyorum. İmzayı bastığın an adamın malısın, o da senin malın. Neredeydin? Neden böyle yaptın? Sana böyle davranma demedim mi? Nasıl

davranmam gerektiğini ona soracağım öyle mi?” (s. 53) Necla bir erkeğin buyruğuna girmeyi ağır bulur. Evliliğinde mutluluğu yakalayamayan Necla, bu yüzden kendi başına bir hayat kurmayı dener.

O sofrada oturanlardan Necdet ise “Evlilik bir katlanma rejimidir. Önce şunu benimseyeceksin: bu kurum güzellikler kurumu değil alışkanlıklar kurumudur” (s. 51) der. Necdet hem Asım’a hem de Selma’ya göre daha mutlu olmayı başarmış bir adamdır denebilir. Bu bakımdan Necdet’in oradaki varlığı ve sözleri Necla’nın evliliğe bakışındaki farkı belirginleştirir. Necla “ideal” bir koca bulmuş olmasına rağmen ona katlanamamıştır.

Asım’ın evini kiralayan Necla, bundan sonra Asım’la daha sık görüşmek ister. Bir sabah arabasıyla onu alır ve ikili saatlerce yolculuk yapar. Yolda yine çoğunlukla Necla konuşur. Kocasını ve evliliğinde yaşadığı sorunları anlatır. Yüksek gelirine uygun, konforlu bir yaşam sürmek isteyen eski kocasının aksine Necla, küçük şeylerle mutlu olmayı başaran bir kadındır. Bir esnaf lokantasında da karnını seve seve doyurabilen, yolda yürürken elma yiyen Necla’yı kocası süfli, bayağı bulur. Necla ise kocası gibi toplumsal kalıplara sıkışarak yaşamak istemez, içinden geldiği gibi davranır.

Sık sık yaptığı araba yolculukları da Necla’ya göre kendisinin “garip” yönlerinden biridir. Asım, Necla’nın bu doğal tavırlarından ve aykırı bulunabilecek hareketlerinden hoşlanır. Necla’yla bir gün boyunca araba yolculuğu yapan Asım, onu daha yakından tanımaya çalışır. Necla da kendi hakkında durmadan konuşmaya devam eder. Dünyadan çok beklentisi olmadığını söyleyen Necla, doğru dürüst yaşamak için basit isteklere sahip olmak gerektiğini söyler.

Sonraki günlerde Asım’ı akşam yemeğine davet eden Necla, mutfağa tutsak biri gibi çok yemek yapmayacağını söylese de gayet güzel bir sofralar kurar. Misafiri için kendisine de özenen Necla’nın güzelliği Asım’ı etkiler: “Gündelik görünümüyle nedense bana pek çekici görünmeyen bu güzelce kadın kendine özenince pek tatlı olmuştu. Üstünde uçuk mavi bir entari vardı. Saçlarını biraz dağınık bir biçimde tepede toplamıştı.” (s. 69) Necla bu daveti ve bunca hazırlığı Asım’a beslediği duyguları anlatabilmek için yapmıştır. Sözde Asım’a pişirdiği kahvenin falına bakan Necla, yıllar öncesine dayanan bir aşktan bahseder:

“Necla diye akıllı kısa bir kadın seni sevebileceğini düşünüyor ya da hatta seviyor. Aslına bakarsan yıllar öncesinden gönlünün gözleri sana çevrili. Ela gözlü, orta boylu, yarım akıllı, esmer de diyebileceğin kumral da diyebileceğin bir kadın. Senden bir şey beklemiyor. Bak sen! Biraz burnu büyük olduğun için o zamanlar onun sana olan ilgisini anlayamamışsın. Aradan zamanlar geçmiş, birden onun karşısına çıkıvermişsin. Şimdi ona sarılabilirsin. Onun dizine yatıp uyuyabilirsin ya da o senin dizinde uyuyabilir izin verirsen. Yükümlü duymazsan kendini...” (s. 72)

Onun kısa sürede yaptığı bu itiraf Asım’ı çok heyecanlandırmaz. Oysa okuyucu için bu durum şaşırtıcıdır. Necla yine sevgi ve bağlanmaktan bahsettikleri yemeğin sonunda birden okul yıllarında Asım’a ne kadar âşık olduğunu, onunla birlikte olmak istediğini söyler. Ama bir yandan da Asım’a ayak bağı olmak istemez: “Sana kement atmıyorum, yalnızca senin yanında duruyorum. Duruyorum ve bekliyorum. Bana yakın olmak

zorunda değilsin.” (s. 72) Asım, o gece Necla’yla kalır. Aşkı için harekete geçen Necla, bir kadın olarak kınanmaktan korkar ve kendini Asım’a açıklamak zorunda hisseder: “Hafif bir kadın değilim ben, sana nazlanmadan yaklaşmamı yanlış yorumlarsan üzülürüm. Ben seninle nedense uzun uzun konuşmak görüşmek istiyorum. Sen her şeyi biliyormuşsun ve ben hiçbir şey bilmiyormuşum gibi bir garip duygu var bende. Sabaha kadar sen konuşsan ben dinlesem...” (s. 73) Necla gecenin ilerleyen saatlerinde Asım’a yıllar öncesinden beslediği hayranlıkla karışık aşkı anlatmaya devam eder. Asım’ın da kendisini sevmesini ummaktadır: “Beni kov istediğin zaman ama hiç incitme ne olur. Sıkı sıkı sarıl bana, böyle uyuyalım, bu daha çok hoşuma gidecek. Ayakların ayaklarıma değsin, saçlarım saçlarına karışsın bana yeter. Yangından mal kaçırıyoruz değil mi? Doğru söyle sevebilecek misin beni?” (s. 74) Asım’a birdenbire aşkını ilan eden Necla, onun aldırma tavırları karşısında şakınlığını gizleyemez. Asım, ona duygularından korkmaması ve hayatı akışına bırakması gerektiğini söylese de Necla ona “sevgilim” demekten bile çekinir.

Delidolu görüntüsüne rağmen Necla’nın da aslında herkes gibi tereddütleri, korkuları olduğu açıktır. Arzusunun peşinden gitse de aslında çok kırılğan bir yapısı olduğu anlaşılır. Daha sonra zihninde Selma ile Necla’yı kıyaslayan Asım, onun bu özelliğini fark eder. Selma’nın içe kapanık ve kendi hâlinde kişiliğine nispetle Necla’nın dışa dönük yapısı onu fark edilir kılmaktadır: “Necla gibi kendi dışına taşan, otomobil süren, delilikler etmekten hoşlanan, aklına geleni ardına koymayan, önüne geldiği gibi yaşayan biri değildi Selma. Necla da gerçekten öyle biri miydi acaba? Yoksa öyle mi görünmeye çalışıyordu?” (s. 97) Necla’nın araba kullanmak, dışarıda sandviç veya elma yemek gibi “delilikleri”, aslında onun bahsettiği toplumsal kalıpların dışında olduğunu göstermez. Asım’la kurduğu yakınlıkta, kendisine dayatılan cinsiyetçi rollerin dışına çıkma çabasında olan Necla, korkularından sıyrılamaz. Asım’ı görmediği günlerde ilişkisine dair kaygıları artar. Bir gün onu tekrar araba yolculuğuna davet eden Necla’nın, bu yolculuk sırasında bütün korkuları ortaya çıkar: “Yürekli ve serseri görünümüme aldırma, ben de sonunda bu toprakların pısrık bir kadınıyım işte. Sağlıklı olan neydi? Birlikte yarattığımız güzelliği daha da güzelleştirmeye çalışmaktı” (s. 104) Deliliğinin kendini dış dünyadan korumak için kullandığı bir örtü olduğunu itiraf eden Necla, Asım’la ilişkisi ilerlediği takdirde kendisine “metres” gözüyle bakılmasından endişe etmektedir: “Benim uygarlığım buraya kadarmış demek ki. Belki de korktuğum bu değil, hayır değil. Bu değilse ne öyleyse? Söylevler çekiyoruz, evlilik de neymiş diye. Palavra. Dönüp dolaşp gideceğimiz yer evlilik. Asım benimle evlenir mi diye düşünmedim dersem yalan söylemiş olurum.” (s. 104) Toplum nezdinde gayrimeşru bir ilişki yaşamaktansa Asım’la evlendiği bir gelecek hayali kuran Necla, bunu ona söylemekten çekinir. Asım’ın böyle bir işe yanaşmayacağını tahmin ettiği için ani bir kararla arkadaşı Adnan’ın evlenme teklifini kabul etmeye karar verir. Tıpkı Selma gibi Necla da Asım’ın bu konuda onayını almak ister. Bu onay arayışı aslında Asım’dan ilgi ve sevgi görmek isteğinin bir göstergesidir. Selma’ya geri dönmeyi düşünmeyen Asım, Necla’yı da evlenmekten vazgeçirmeye çalışmaz. Ama onu eleştirmekten geri durmaz. Asım’a göre herkesten farklı gibi görünmekle birlikte aslında Necla da sıradan biridir: “Seni başkalarından hiç de ayrı olmayan biri diye görmek ne

yalan söyleyeyim bana acı verir. Aykırı yanın bir gösteriydi belki de. Bunun böyle olduğunu şimdi daha iyi anlıyorum. Gösteriyi bugün de sürdürüyorsun.” (s. 105) Asım, Necla’ya “sıradan” buldukları insanlar gibi konuştuğunu söyler ve “metres” bahsini açtığı için kızar. Ona göre ilişkilere bir ad vermeye gerek yoktur. İkili, sohbetlerine Necla’nın evinde devam eder. Necla, evinde son kez ağırlamak istediği Asım için özenli bir hazırlık yapar. Onun bu hâli Asım’ın gözünden kaçmaz. İlişki kurduğu kadınlar içerisinde Asım için süslenen, hazırlanan başka bir kadın yoktur. Selma, evlilik hayatının alışkanlığı içinde bunları çok da önemsememiştir. Asım, Gülten’i ise teyzesinin yanında gündelik haliyle görür. Dolayısıyla yalnızca Necla Asım için giyinir; bu da ister istemez onun dikkatini çeker.

Akşam boyunca Necla, Asım’la yaptığı konuşmalarda verdiği evlilik kararını bir mantığa oturtmaya çalışır. Necla aslında yalnız yaşamak istemeyen, kurulu bir düzenin rahatlığını arayan bir kadındır. İstemez görünmesine rağmen düzen insanıdır: “[U]zun süre uçmaya göre değilim ben, biraz uçtum mu hemen bir dala konmak istiyorum” (s. 107) diyen Necla gelecek endişesi taşımaktadır. Onun asıl isteğinin Asım’la evlenmek olduğu açıktır: “Asım, uyersana beni, beni uyandırsana. Beni kollarında sıksan uzun uzun... Evlenmek falan önemli değil, bana hep benim yanımda olacağını söyleyebilseydin. Nasıl umursamaz olabiliyorsun bu kadar!” (s. 107) Yalvarırcasına konuşan Necla, Asım’ın kayıtsızlığıyla karşılaşır: “Her şeyi belli bir sona göre düşünmek doğru mu Necla arkadaşım? Olduğu gibi yaşamak diye bir şey olmalı şu yeryüzünde bir yerlerde gene de. Önü açık yaşamdan neden korkuyorsunuz? Gereksiz kurallara, önemsiz formüllere takılı kalmak neye yarar?” (s. 107) diye soran Asım’a göre toplumsal kalıplara girmenin lüzumu yoktur. Hayat korkmadan yaşanmalıdır. Hayal kırıklığına uğrayan Necla, Asım’ı yıllar sonra bulduğu için gelecekte onu kaybetmekten korktuğunu söyler. Kaybetme korkusu, kadın erkek ilişkilerinin temelinde yer alan bir duygudur: “Âşık olduğumuz anda öznelliğimiz geçici bir süreliğine başka bir öznedeki askıya alınır, kendimize dair önceki algımızı yıkan bir kaygı yaşamamızın nedeni budur.” (Salecl, 2013, s. 75) Uçarı, özgür bir kişiliği olduğunu düşünen Necla, Asım’a âşık olunca kendisi hakkındaki düşünceleri de alt üst olur. Sevilen kişiyi kaybetme kaygısı Necla’yı ani evlilik kararına iter. Evlilik aslında onun için bir teminattır. Adnan, bu bakımdan geleceği belirsiz bir yaşam istemeyen Necla’ya tutunacak bir dal olarak görünür. Buna göre Necla, fiil kipleri bakımından “sezme” kipiyle ilişkilendirilebilir. Bu tip insanlar için gelecekte yaşanacaklar geçmiştekilerden veya şimdikilerden daha önemlidir. Sezen tip, “bugünü kavramak için ... gelecek görüşünden şimdinin başka, daha zayıf gerçekliğine geri döner.” Hayatları bir sonraki adımı düşünerek geçer. Bu sebeple etraflarında “gerçekçi olmayan, kararsız” tipler olarak tanınırlar. (Mann vd.’dan akt. Randall, 1999, s. 187-188) Asım geleceği düşünmekten ana odaklanamayan Necla’nın kararsız tavrını fark eder. Tanıdığı andan itibaren “kadını” ve sıradan bulduğu Adnan’la evlenmesine engel olmayacağını söyler. Asım bir yandan da “[b]enim şaşıttım, güvenli ya da doğru bir yaşam adına insanın sevdiğini gözden çıkarabilmesi. Bunu benim insan yanımda hiçbir zaman anlamayacak” (s. 109) diyerek evlilik kararını doğru bulmadığını belirtir. Necla, gelecek kaygısıyla hareket ettiğinden Asım’la sonu beelli olmayan bir maceraya atılmaktan çekinir. Necla gibi insanlar

“[g]eleceği güvenceye almak isterken ileriye doğru taşınabilecek süreçleri kapatır, yaşamın özünü yokederler. Oysa tedirgin olmadan yaşanan sessizlik insanın kendisini algılayabilmesi için gereklidir. Bu sessizlik içinde hem birlikte hem özgür olmak daha zengin bir yaşantıyı hazırlar.” (Geçtan, 1994, s. 179) Necla’nın bu durumuna karşılık Asım, deneyime açık bir duruş sergiler. Geceyi birlikte geçirmeyi teklif eden Necla’ya önce bunun “değerbilmezlik” (s. 106) olacağını söyleyerek reddeden Asım, daha sonra onun ısrarlarına dayanamaz ve kalmaya karar verir. Necla gece boyunca Asım’ın kendisini sevip sevmediğini anlamaya çalışır.

Selma gibi Necla da Asım’dan nikah şahidi olmasını ister ve aralarındaki dostluk devam eder. Romanın gelecek odaklı karakteri Necla, aldığı kararlar ve harekete geçme hızıyla okuru şaşırtır. Bir yandan toplumsal normlardan kurtularak bağımsız bir kadın olmak ister bir yandan da kendisini toplumun benimsediği değerlere uygun yaşamak zorunda hisseder. İnsanların içine sıkıştığı kalıpları görüp eleştirirse de netice itibarıyla aynı kalıpları Necla da çoktan benimsemiştir. Bunu reddeder görünen sözleri kişiliğinin bir örtüsü gibidir. Deliliği kendinden menkul bu kadının aslında “hanım hanımcık” ve oldukça mazbut bir tarafı vardır. Mutfağı sevmediğini söylerken Asım için hazırladığı sofralar, “saçak pürçek” bir kadinken giyimine kuşamına gösterdiği özen, onun bu yönünü açığa vurur.

2. 4. Genç ve Güzel Bir Şimdi: Gülten

Gülten, Asım’ın teyzesinin evlatlığıdır. Küçükken ailesini trajik bir kazada kaybeden Gülten’i Asım’ın teyzesi yanına almış, kendi kızı gibi büyütüştür. Asım, Selma’dan ayrılıp teyzesinin apartmanına taşınınca Gülten’le sık sık görüşmeye başlar. Evde otoriter bir figür olarak beliren yaşlı kadınla ara sıra çatışmalar yaşasalar da Gülten’le Asım’ın teyzesi birbirine can yoldaşı olmuş iki insandır. Asım tarafından “[i]ncecik gülüşüyle insana dinginlik aşılayan bu ufak tefek güzel kız” (s. 25) sözleriyle tasvir edilen Gülten, annesi olarak gördüğü bu tatlı-sert, yaşlı kadının bütün ihtiyaçlarını gidermeye, sağlığıyla yakından ilgilenmeye çalışır. Asım gelene kadar baş başa yaşayan bu iki kadının hayatı, onun gelmesiyle biraz daha canlanır.

24 yaşında genç bir kız olan Gülten lise mezunudur. Asım’ın teyzesi onun üniversiteye gitmesini arzu etse de Gülten buna kesinlikle yanaşmaz. Asım’ın teyzesi, ölmeden önce Gülten’in mürüvvetini de görmek ister. “Gülten evde kalacak diyordu ama onu birine verip bir yerlere göndermeyi de düşünmüyordu. Pek güzel olurdu, damat da onların yanına geliverirdi. Evde şöyle efendiden bir damat olsa hiç de kötü olmazdı. Teyzeme göre bu inatçı kız kendi sonunu hiç düşünmüyordu.” (s. 25) Asım’ın geleneksel düşünce tarzına sahip olan teyzesi Gülten’in evlenmek için yaşının geçtiği kanaatinde. Asım’a içini döken yaşlı kadın, Gülten’e söz geçirememekten yakındır. Ama Gülten evlenmeyi istemez. İki kadın arasındaki en önemli çatışma eğitim ve evlilik konularında yaşanır. Annesi Gülten’e iyi bir kısmet bulması için baskı yapsa da Gülten sevmediği biriyle evlenmenin yanlış olduğuna inanır. Annesiyle dikiş diken Gülten, elinin emeğiyle, kimseye muhtaç olmadan geçinebileceğini savunur.

Bütün dünyası Asım'ın teyzesinden ibaret gibi görünse de Gülten aslında dışa dönük bir kızdır. Arkadaşlarıyla görüşmeyi sever. Kendini eve kapatan asosyal bir tip olmayan Gülten'in bir diğer zevki ise kitap okumaktır. Gülten eline hangi kitap geçse, seçmeden okuyan bir kızdır. Asım'la yakınlaşmaları kitaplar üzerinden olur. Ara sıra Asım'ın kaldığı daireye çıkan Gülten, Asım televizyon seyredirken veya resim yaparken köşedeki yer minderine geçer ve kitabını okur: "Bir süre sonra bu ufak tefek güzel kızın çekinikliği kalmadı. İki akşamda bir eline bir kitap alıp gelmeye başladı. Ev işlerinden ve dikişten artakalan zamanlarında durmadan okuyordu, gelişigüzel okuyordu." (s. 31) Okuduğu kitaplardan aklında kalan soruları Asım'a yönelten Gülten, onunla konuşmaktan büyük zevk alır. Asım da bu genç misafirin varlığından ve onunla sohbet etmekten hoşnuttur. Gülten'in çocukluğuna ait bazı acı hatıraları unutmak istediğini bu sohbetler sırasında anlar.

Gülten, önceleri ağabey diye hitap ettiği Asım'ın yanındayken bazen minderde uyuyakalır. Asım, onu uyandırmaya çalışsa da kalkıp gitmeyi pek istemez. Bazı geceler o uyurken Asım Gülten'i seyrederek: "Saflığın bütün güzelliğiyle ya da güzelliğin bütün saflığıyla dağınık uzun sarı saçlarının içinde uykusunu uyurdu." (s. 39) Bu cümleler, Asım'ın Gülten'e bakışındaki değişimin izlerini taşır. O, Gülten'in kendisine giderek yakınlaştığını fark etmiştir. Bir gece Gülten yine minderde uyuyakalır. Asım da olduğu yerde sızar. Bir ara uyandığında Gülten'in kendisini seyrettiğini gören Asım şaşırır. Gülten, Asım ağabeyine "Seni uyandırmayı göze alsaydım gelip yanına uzanacaktım. Öyle yapsam kızarmıydın bana? Ben senin küçük kardeşin değil miyim?" (s. 40) diye sorar. Asım soruyu yadırgar ve duymazdan gelmeyi tercih eder. Gülten, Asım'ın yanında kalmayı ister. Bunu kardeşlik duygusuyla yaptığını söylese de kafasının karışık olduğu anlaşılır. Bu durum, Asım'ın da kafasını karıştıracaktır. Gülten, çekingen bir dille de olsa duygularını dile getirir:

"Garip bir güven duygusu veriyor bana senin yanında olmak. İşte hepsi o kadar. Ama istemezsen çeker giderim. İnan bana altında bir şey yok bunun. Sana sırtımı döner yatarım. Yıllardır senin varlığın hep güven verdi bana. İyi ki Asım abim var diye düşündüm hep. Bu çok güzel bir duygu, anlayabiliyor musun? Kimsesi olmayan bir genç kız için bu ne kadar önemli biliyor musun? Belki de bencilce bir duygu." (s. 41-42)

Yatakta yan yan yana uzanırlar. O uyurken Asım, aralarındaki ilişkiyi anlamlandırmaya ve kendi durumunu belirlemeye çalışır. Selma'dan sonra yeni bir gönül macerası istemediğini düşünen Asım, bu deneyimsiz, genç kızın etrafında başka bir erkek de olmadığı için kendisine ilgi gösterdiğini düşünerek rahatlamaya çalışır. Ama bir taraftan da aralarında bu tür bir aşk ilişkisinin doğması ihtimalini gözden geçirir. O zaman da genç bir kıyı kandırmakla itham edileceğini düşünür. Aralarındaki ciddi yaş farkı, başkalarının gözünde Asım'ı suçlu olarak gösterebilir: "Yani ben bir genç kıyı kandırmış duruma düşerdim. Benim suçum yok desem kimse inanmazdı. O daha çocuk sayılır, sen koca adam bunu engelleyebilirdin." (s. 42) Asım'ı burada Gülten'le yakınlaşmaktan alıkoyanın toplum kuralları olduğu anlaşılır. Asım içinde kaldığı duruma gülüp geçmeye çalışsa da Gülten'in sabah uyandıklarında kötü bir niyetinin olmadığını söyleyip ağlaması kafa

karışıklığının devam etmesine sebep olur. Asım Gülten'in niyetini tam olarak anlayamaz: "Gerçekten ne yapmak istiyordu? Akşamları çıkıp bana gelmesi güzeldi, uykusu gelince minderde kıvrılıp uyuması doğaldı, bazı şeyleri benden öğrenmek istemesi ters değildi ama alttan alta bir sevgi arar gibi bana sokuluşu beni korkutuyordu doğrusu." (s. 43-44) Yan yana uyudukları geceden sonra Gülten bir müddet Asım'la görüşmez. Asım da bu sırada hayatını değerlendirir ve Gülten'le bir ilişki yaşamanın "bir dehlizden çıkıp bir başka dehlize" girmek olduğunu, Gülten'i hayatına alıp yük edinmenin saçma olduğunu düşünür.

Asım Gülten'i kırmadan bu süreci atlattırmayı tasarlar. Tüm bunlar olurken Necla'yla karşılaşan Asım, onunla yeni bir ilişkiye adım atar. Asım'ın bir kadınla görüştüğünü anlayan Gülten, duygularını saklayamaz hâle gelir. Asım'ın teyzesi, Gülten'deki değişimi fark eder. Dalgın, kimi zaman öfkeli, kimi zaman üzüntülü gözükken kızın Asım'a tutulduğunu anlar. Durumu Asım'a bildiren kadın, nasıl bir tedbir alması gerektiğini bilemez. Asım da Gülten'in üstüne gidip duygularını duygularını harekete geçirmeyi istemez.

Bir akşam Gülten'le merdivende karşılaşan Asım, onu evine davet eder ve birlikte yemek yerler. Yemek sırasında Gülten Asım'a duygularından bahseder. Gülten'in Asım'a beslediği sevgi bir kardeş sevgisinden farklıdır. Gülten, Asım'ı başka kadınlardan kıskandığını itiraf eder. Asım ise Gülten'in kendi yaşına uygun biriyle "taze sevinçler" yaşamasını ister. Aralarındaki yaş farkını Gülten sorun etmese de Asım farklı şekilde düşünür:

"İnsan belli bir yaştan sonra gençlikteki o güzel duyarlıklarını yitiriyor. Yaşlı adam uzaktan ilgi çekici görünür ama yakından sıkıcıdır. Senin hiç yaşamadığın şeyleri ben yaşayıp bitirmişim. Beni sevmen güzel ama bu sevgiye kendini kaptırsan yıpranırsın... Benimle ruhun eskir. Benim kızım gibi olsun. Benim yanımda kalsan. Sana masallar söyleyebilsem uykun kaçınca." (s. 79)

Gülten'e başka sevgi türlerinin de olabileceğini hatırlatan Asım, onu kırmaktan çekinirken aşk ihtimaline kapıyı tamamen kapatmaz. Bir yandan da Gülten'in ilk aşk deneyimine imrenir ve o gençlik heyecanını yeniden duymayı ister. Gerekirse Gülten'e gidebileceğini söylese de o buna kesin bir dille karşı çıkar: "Çekip gideceksin ha. İyiliksever bir papaz gibi son derece duygusuz... Görevlerini yapmış olmanın rahatlığı içinde. İnsan olmak diye ben buna derim. Birini parça parça öldürdüğünü düşünmeden..." (s. 80) Asım'ın gitmesini ölümle eş tutan Gülten'in bu tavrı Asım'da da etkiler. Bununla birlikte yaş meselesi ikisi arasında bir sorun teşkil eder. Bu, şimdide odaklanan Asım'da geleceğe yönelik kaygının görüldüğü nadir durumlardan biridir. Asım, Gülten'in ileride kendisinden bıkaçağını söyler: "Güneş ufka doğru inmeye başlayınca beni yük gibi görmek zorunda kalırsın. Ben bu içi dışı donmuş adamın başını beklemek zorunda mıyım dersin." (s. 81) Ne yapacağını bilemeyen Asım'ın aksine Gülten kararlı davranır: "Doğal olanı yapmamız yeterlidir. Konuya ille annemin değerlerini de göz önünde tutarak bakmak gerekmiyor. Dalgalanmaya bırakalım. Dedin ya sen de: her şey oluruna varır. Acı çekmeden olmayacak belli ki. Acıya razı olduktan sonra sorun yok

bence.” (s. 80) Gülten, ilişkisinin sorumluluğunu üstlenmeye hazırdır. Asım'ın üzülmelerini istemez. Romanın bütün kadınları bir yük olmamak, onu zorlamamak çabasıdır. Asım'dan büyük bir ilgi veya sevgi görmemelerine rağmen, Asım'ı olduğu gibi kabullenirler ve büyük beklentiler içerisine girmezler.

Gülten, Asım'a sarılır ve onu öper. Kimseye hatta Asım'ın teyzesine bile sevgisinin hesabını vermek zorunda olmadığını söyler. Asım, teyzesiyle konuşması gerektiğini düşünür ama Gülten buna karşı çıkar. Evlilik fikrine tamamen karşı olan Gülten, aralarındaki ilişkiye bir ad koymayı, bir noktaya bağlamayı istemez. Onun için bu ilişkinin kendi yolunda ilerleyişi önemlidir:

“Ben sana seni sevdiğimden söz ediyorum, sen bana neler söylüyorsun. İşin sonu diye bir şey yok benim için. Seni seviyorum, o kadar. Ne sen benden bir şey istiyorsun ne ben senden bir şey istiyorum. Beni kovma yeter. Yakınında olmak yeter bana. Çok zorda kalırsam o kadına bile katlanabilirim, inan bana. Ayıp saysan da böyle bu... İnan ki senden herhangi bir şey beklemiyorum. Seviyorum seni, hepsi bu.” (s. 82)

Gülten'in bu sözleri, Necla'yla aralarındaki farkı da gösterir. Necla, ilişkisinin nereye bağlanacağından emin olmak isteyen, terk edilme korkuları yaşayan bir kadinken Gülten, aşkının sorumluluğunu kendi üstlenir. Asım'dan beklediği ise sadece dürüstlüktür. Buradan hareketle Gülten, fiil kipleri bakımından “düşünme” tipi içinde değerlendirilebilir. Bu tip, geçmiş, gelecek ya da şimdiden herhangi birine özel önem atfetmez. Zamanı geçmişe ve geleceğe uzanan bir süreç olarak algılar. İlkelerine bağlı yaşamayı seven bu tip insanlar, planlamalarında da başarılı olurlar (Mann vd'dan akt. Randall Randall, 1999, s. 186-187). Gülten, hayatın akışına odaklanmış biridir. Onun durumunda “yaşamak ve sevmek birbirinden ayrı olgular değil, bir bütündür. Kendimizi yaşayabildiğimiz ve beraberliklerimize bir şeyler katabildiğimiz her yerde sevgi vardır... Dünyamızla beraberliğimizde bu sürekliliği ya da ileri doğru hareket eden süreci gerçekleştirebilmek, kendini yaşamakla eşanlam taşır.” (Geçtan, 1994, s. 181) Yaşamı ve sevgi deneyimini açık yüreklilikle karşılayan Gülten, anlık duygularla hareket eden tutarsız biri değildir. Gülten küçük yaşlardan beri Asım'a âşık bir kızdır. Nihayet genç bir kadın olarak onun hayatına sevgilisi sıfatıyla girmeyi başarmıştır. Tabii Necla ve Selma'nın varlığı zaman zaman Gülten'i korkutur, sevdiği adamı kaybedebileceğini düşünür. Yine de Asım'dan bir şey istemeye hakkı olmadığını söyler. Bunda sevgisine duyduğu güvenin yanında özsaygısının da payı büyüktür.

Asım'ın gönül işleri sebebiyle dalgalı giden Gülten'in hayatı, Selma ve Necla'nın evlenmeleriyle daha durgun bir seyir alır. Asım'ın teyzesinin ölümüyle yeniden şekillenir. Yaşlı kadın, Gülten'i Asım'a emanet etmiştir. Bundan sonra ikisinin birlikte yaşayacakları anlaşılır. Hayatlarının bu yeni dönemi için Gülten aklındakileri açıklar. Öncelikle, Asım'la bir evlilik bağı kurmayı düşünmediğini söyler. Geçmişle vedalaşıp annesinin hatıralarıyla dolu olan eski evini satmak ve Asım'la onun evine taşınıp yeni bir düzen kurmak istediğini belirtir. Bunlar Gülten'in planlamacı kişiliğini yansıtan davranışlar olarak düşünülebilir. Asım'ın evinde başlayan yeni hayatlarındaki tek eski şey, Gülten'in kıvrıldığı minder olur. Asım, Gülten'i gerçekten çok sever ve bunu ona söylemekten çekinmez. Gülten de bu

hislere karşılık verir. Onun tek korkusu ilişkilerinin alışkanlığa dönüşüp duygudan mahrum kalmasıdır. Asım, ise tekdüze görünen birlikteliklerinin kötü bir olayla neticelenmesinden endişe duyar. Nitekim soğuk bir Şubat günü evin kapısında Gülten'i genç bir adamla gören Asım'ın içine düşen kuşku ve kıskançlık çiftin arasını açar. Asım daha önce Selma'ya yaptığı gibi Gülten'e de bir şey sormaz ama ondan uzaklaşmaya başlar. Asım'ın bu sessizliği Gülten'i kızdırır ve Selma'dan farklı olarak içine kapanmak yerine Asım'la yüzleşmeyi tercih eder. Gülten kimseye hesap vermek zorunda olmadığını, Asım'ın güvensizliğinden dolayı ona kırgın olduğunu söyler. Zira “[b]ize en yakın kişinin, partnerimizin bize inandığından, desteklediğinden, ihtiyaç duyduğumuzda yanımızda olacağından emin değilsek odaklanabilmek ve hayata karışmak bizim için zorlaşır. (Levine&Heller, 2017, s. 33) Çocukluğunda yaşadığı kazadan ilk kez bahseden Gülten, kardeşinin o kazada öldüğünü ama kendisinin buna inanmak istemediğini anlatır. Bir gün bir çay bahçesinde ölen kardeşinin büyümüş hâline benzettiği bir genç gördüğünü ve onunla tanışıp konuştuğunu söyler. O genç, Asım'ın apartmanda gördüğü ve Asım'ın gelişle birlikte kaçan kişidir. Çay bahçesindeki tanışmadan sonra bir müddet Gülten'in peşini bırakmayan bu adamı Asım'ın teyzesi savuşturmayı başarmıştır. O Şubat günü Gülten'i yeniden gören genç, peşine takılmış ve onunla konuşmak istemiştir. Gülten, bir müddet evinde ağırladığı bu genç adamı, daha sonra, uygun olmaz diyerek dışarı çıkarmıştır. Asım'la bu sırada karşılaşan gencin korkup kaçması Gülten'i zor durumda bırakmış ve konuşmaya mecbur etmiştir:

“İşte sevgili ağabeyim, durum budur, daha başka bir şey değildir. Şimdi en önemli konu benim seninle ilgili düş kırıklığımdan nasıl kurtulabileceğim konusudur. Gerçek sevgi kuşku barındırmaz, buna hayır diyebilir misin? Uzun süre tedirginliğimi atabileceğimi sanmıyorum, sana yakın olabileceğimi de sanmıyorum.” (s. 148-149)

Bu uzun açıklamalardan Asım tatmin olsa da Gülten'in ona öfkesi bir müddet devam eder. Çünkü Gülten, Asım'la ilişkisinde “güvenli bağlanma” gerkesinimi duyar. İlişkilerinde güvenli bağlanan tipler de çözüm odaklı, destekleyici ve esnek görüşlülerdir. Hayatlarında şüphe ve kaygıya yer bırakmak istemezler. (Levine&Heller, 2017, s. 125-126) Gülten'in sevgiyle şüphenin aynı yerde olamayacağını söylemesi üzerine Asım, yeterince olgun bir adam olmadığını anlar. Bununla birlikte Gülten'in kıskançlığı bayağı bir duygu olarak nitelemesi de Asım'ı zor durumda bırakır. Önceki ilişkilerinde duymadığı derecede bir kıskançlığı Gülten için beslediğini kendi kendine itiraf eden Asım, duygularının doğru anlaşılmadığını düşünür. “Aşkın oluşmaya başladığı yerde kıskançlık duyguları alttan alta filizlenmeye başlar. Kıskançlık aşkın acı bir yan ürünüdür ki aşkı güçlendirir gibi görünürken onu ince ince zedeler de.” (Timuçin, 2010a, s. 166) Buna göre kıskançlığın aşkın doğasında yer aldığı düşünülebilir. Fakat seven kişinin bencilliği ve sevdiğini kimseyle paylaşmak istememesi bu duygunun ilişkiye zarar vermesine sebep olabilir.

Gülten, “bizi biz yapan sevda üstüne gölge düştü mü sevda olmaktan çıkar” (s. 149) diyerek sevginin koşulsuzluğunu vurgular. Gülten, Asım'la ilişkisinin başlangıcında da ilerleyen dönemlerinde de küçük kıskançlıklarına rağmen, oldukça olgun ve anlayışlı bir kadın gibi davranır. Asım'la konuşurken kendisi hakkında “savunmasız bir çocuğum”, “ilkel bir çocuğum” (s. 88) diye konuşan genç kadın, yaş olarak küçüklüğüne ve

deneyimsizliğine atıfta bulunur. Bununla birlikte Gülten'in yaptığı konuşmalar, deneyimsiz, genç bir kızdan ziyade olgun bir kişiliği yansıtır. Yazarın, Gülten karakterini şekillendirirken, onu duygu ve düşünce dünyası itibarıyla daha donanımlı hâle getirdiği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda yazar tarafından şekillendirilen roman kişilerinin gerçekliğinin yaşanılan hayattan farklı olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

Gülten, genç ama akli başında bir kadın olarak ne istediğini bilen bir kişidir. Küçük yaşlarından itibaren sevdiği adamla, genç bir kadın olarak yaşadığı ilişkide ne yapmak istediğinin farkındadır. Kanunlar ya da kurumlar ile değil, gönlüyle bağlandığı Asım'ı koşulsuz sevdiği gibi kendisi de koşulsuz sevmek ister. Daha önceki ilişkilerinde yüzeysel bir yaklaşım sergileyen Asım, Gülten'e de başlarda böyle yaklaşır. Ancak romanın ilerleyen bölümlerinde aralarındaki bağın giderek kuvvetlendiği görülür. Başka kadınlara söyleyemediği sevgi sözcüklerini Gülten'e söyleyebilen Asım'ın bu dönüşümünde Gülten'in genç ve güzel bir kadın olmasının yanı sıra olgun bir kişiliğe sahip olması da etkilidir. Gülten duygularına sahip çıkar. Asım'a da sevginin getirdiği sorumlulukları yüklenerek cesareti verir. O, romanın başkişisini değiştiren, dönüştüren bir kadındır. Bu sebeple sevgiye dair sarf ettiği sözlerin romana ad olarak seçilmesi yazarın bilinçli bir tercihidir. Gülten, romanın tematik değerini temsil eden, insanların yaşam mücadelesinde sevginin olmazsa olmazlığını vurgulayan bir karakterdir.

Sonuç

Roman, merceğini insanın yaşamına, çevresindekilerle ilişkisine, düşlerine ve düşüncelerine çeviren bir türdür. Olay örgüsüne can veren roman unsurları ise kişilerdir. Bir romanın kurgusal evreni kişileri sayesinde ayakta durabilir. Bu kurgusal evrende yazar tarafından oluşturulan kişiler, kendilerine özgü bir gerçeklikle çevrilidir. Bu sebeple dış dünyadakine benzeyen, ama romandaki işlevleri bakımından gerekli bazı ayrıcalıklarla donatılan kişiler, benzeri oldukları insanlardan daha donanımlı bir görünüm arz ederler. Romanın başkişisi ve onun etrafında kurgulanan yardımcı kişiler, romandaki olayların meydana gelmesini sağladıkları gibi metnin temasını da temsil ederler. Bu temsili düşünceleri, sözleri ve davranışlarıyla ortaya koyarlar. Özellikle kişilerin iç dünyasına yönelen, psikolojik yönü ağır basan romanlarda kişilerin davranış ve sözleri kendileri hakkında pek çok ayrıntı içerdiği gibi romanın tematik yapısını da destekler.

Türk romancılığında insan odaklı bir edebiyat anlayışıyla iz bırakan Afşar Timuçin, romanlarında kişilerin iç dünyasına yönelir. Mesaj kaygısıyla hareket etmeyi yanlış bulan yazar, metnin kendisine ve insanın var olma mücadelesine odaklanmayı tercih eder. Roman kişilerini gerçek dünyadan esinlenerek kurgulayan Timuçin, toplumsal gerçeklikten kopuk karakterler çizmenin yanlış olduğu düşüncesindedir. Ona göre roman kişileri insan doğasından ve içinde yaşadıkları toplum hayatından soyutlanamaz. Kendi romanlarında bu düşüncesini uygulamaya çalışan yazarın son eseri *Bizi Biz Yapan Sevda* adını taşır. Afşar Timuçin, bu romanında da diğerlerinde olduğu gibi bireylerin yaşam mücadelesini, insanın doğasını ve toplumsal değerlerle sınanan sevgileri ele alır.

Bizi Biz Yapan Sevda, Asım isimli roman başkişisinin hayatının yaklaşık olarak bir buçuk

yılımı hikâye eder. Asım'ın etrafındaki kadınlarla ilişkilerini, hayat yolunda uğradığı sevgi duraklarını anlatan romanın teması aşk, yalnızlık ve kadın-erkek ilişkileri olarak belirlenebilir. Yazar, bu temalar çerçevesinde kurguladığı roman kişileri aracılığıyla insanın doğasında yatan sevginin gücünü anlatmak ister.

Romanın başkışisi Asım, boşandıktan kısa süre sonra hayatına giren kadınlarla sevginin farklı yönlerini deneyimler. Asım, önce Necla'yla, ardından Gülten'le bir ilişki içine girer. Gerek eski karısı gerekse yeni sevgilileri Asım'ın sevgi hakkında düşünmesini sağlar. Hayatına giren ve onu bir daha yalnız bırakmayacak olan bu kadınlar aracılığıyla Asım, sevginin toplumsal değerler ve kişisel çıkarlarla sınılandığını görecektir. Asım'ın kendisine sorumluluktan azade ve özerk bir hayat kurma düşüncesi, Selma, Necla ve Gülten'in beklentileri sebebiyle gerçekleşmez. Selma, eski bir eş de olsa Asım'ın ilgisine ve onayına muhtaç bir kadındır. Asım, geçmişinden kopamayan bu kadının yanında olacağına söz verir. Aykırı bir duruşu olduğunu düşündüğü dışa dönük Necla'yla olan evlilik dışı ilişkisini ise devam ettiremez. Çünkü Necla bütün kalıpların dışında yaşamaya çalışsa da toplumun kadına bakışını önemsemektedir. Bu sebeple bir evlilik yaparak adını korumak ve hayatını düzene sokmak ister. Asım ise artık evlilik gibi kurumsal bağlara ve toplumsal değerlere uyarak yaşamak istememektedir.

Asım, çevresindeki kadınlar tarafından sıkıştırıldığını hissetse de sıradan insanlar gibi gündelik telaşlarla yaşamamaya kararlıdır. Bu yöndeki kararını Gülten'in cesur sevdası destekleyecektir. Aralarındaki yaş farkına ve yıllarca birbirlerini bir ağabey-kardeş gibi görmelerine rağmen Gülten, aşkına sahip çıkar. Asım'ın dahi toplum içinde hoş görülmeceğini düşündüğü ilişkilerinde Gülten'in tek şartı dürüstlüktür. Asım gibi evliliğe inanmayan Gülten, beraber yaşadığı adamdan koşulsuz bir sevgi bekler. İnsanı insan yapan şeyin sevdâ olduğunu vurgulayan Gülten romanın tematik değerini öne çıkaran bir figürdür. Böylece Asım'ın bağlanmaktan kaçınan çekimser kimliğine ve kuşkuculuğuna rağmen sevginin galip geldiği bir ilişkileri olur.

Afşar Timuçin, *Bizi Biz Yapan Sevdâ*'da romanının başkışisini aynı zamanda ben-anlatıcı yaparak kişilerin iç dünyasını okuyucuya daha yakından göstermek ister. Bütün hikâye Asım tarafından nakledilir. Bu durum, bir başkışi olarak Asım'ı daha gerçekçi ve samimi kılar. Bununla birlikte kahraman bakış açısıyla yazılmış metinlerde görülen kısıtlılık da ister istemez romanın yapısını etkiler. Roman boyunca kadınların sürekli konuşup kendilerini Asım'a açıklamak istemeleri bu tekil bakış açısını kırmaya yönelik bir girişim olarak değerlendirilebilir. Fakat Asım'ın karşısına geçen kadınların birdenbire kendilerini Asım'a açmaları, roman kişilerinin üzerine inşa edildiği gerçekçi düzlemi sarsar. Asım'ın tanıdığı kişiler hakkında verdiği açıklayıcı bilgiler veya romanın diğer kişileri tarafından dile getirilen bazı kişisel özellikler hep Asım'ın dilinden aktarılır. Selma'nın geçmiş yaşamı ve ailesiyle yaşadığı sorunlar, Asım'ın yargılayıcı bir tonda vurgulayıp bıraktığı meseleler olarak kalır ve geliştirilmez. Yahut Necla'nın bir cümleyle ifade ettiği baba korkusu da karakterini ortaya koyacak şekilde kullanılmaz. Bu bölümlerde kısaca yapılan anıştırmaların işlenmemesi roman kişilerinin derinlikli bir portresini çıkarmaya engel teşkil eder. Romanda Asım'ı dönüştürecek denli güçlü bir sevgiyle ortaya konan Gülten'in

çocukluk travması da aralarındaki çatışma için zayıf bir sebep teşkil eder. Bütün bunlar romanın kişiler dünyasında beliren sorunlardır ve kurguyu zayıflatır.

Bununla birlikte *Bizi Biz Yapan Sevda*, sevgi temasını odağına alırken roman kişilerine bu temayı destekleyecek bir işlev yükler. Gerek Asımın gerekse sevdiği kadınların aşka, yalnızlığa, toplumsal kurallara bakışı sözleri ve davranışları aracılığıyla sergilenir. Roman kişileri hızlı geçirtilmiş tasvirlerine rağmen temsil kabiliyetleri bakımından romanın yükünü taşımayı başarırlar. Romanın şahıs kadrosunu oluşturan herkesin yalnızlıktan korktuğu açıktır. Fakat başkalarıyla dengeli bir ilişki kurmakta zorlanırlar. Bağlanma sorunları yaşayan Asım, gelecek kaygısı sebebiyle sevgiye sırt çeviren Necla, yeni deneyimlerden korkan Selma, okuyucuya kadın-erkek ilişkilerini farklı yönleriyle yansıtır. Gülten ise başkişi olan Asım'ı dönüştüren özverili sevgisiyle metnin mesajını taşıyan bir kişi olarak romanda öne çıkar. Afşar Timuçin'in bu son romanı, kurgusal evrenin kişilerini çok boyutlu bir şekilde işlemez. Bununla birlikte bu durum, okuyucunun metne yüklenen anlamı görmesine bir engel teşkil etmez.

Kaynaklar | References

- Adkins, B. (2020). *Arzu ve Ölüm*, (A. Kadir Gülen, Çev.), Fol Kitap.
- Aktaş, Ş. (2013). *Anlatma Esasına Bağlı Edebi Metinlerin Tahlili*. Kurgan Edebiyat Yayınları.
- Bauman, Z. (2018). *Yaşam Sanatı* (3. b.). (Akın Sarı, Çev.). Ayrıntı Yayınları.
- Blévis, M. (2010), *Kıskançlık*, (Işıl Aydın, Çev.). İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Bourneur, R., & Quellet, R. (1989). *Roman Dünyası ve İncelemesi*. (H. Gümüş, Çev.). Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Chatman, S. (2008). *Öykü ve Söylem Filmde ve Kurmacada Anlatı Yapısı*. (Ö. Yaren, Çev.). De ki Yayınları.
- Forster, E. M. (2016). *Roman Sanatı* (2 b.). (Ü. Aytür, Çev.). Milenyum Yayınları.
- Freud, S. (2014). *Yas ve Melankoli*. (Aslı Emirsoy, Çev.). Telos Yayınları.
- Fromm, E. (2000). *Sevme Sanatı*. (Işıtan Gündüz, Çev.). Say Yayınları.
- Fromm, E. (2003). *Sahip Olmak ya da Olmak*, (Ayddın Arıtan, Çev.). Arıtan Yayınevi.
- Geçtan, E. (1994). *İnsan Olmak*, Remzi Kitabevi.
- Genette, G. (2020). *Anlatının Söylemi Yöntem Hakkında Bir Deneme*. (F. B. Aydar, Çev.). Ayrıntı Yayınları.
- Güngör, B. (2024). *Anlatıyı Yapıdan Okumak* (2 b.). Ketebe Yayınları.
- Jahn, M. (2012). *Anlatıbilim*. (B. Dervişcemaloğlu, Çev.). Dergâh Yayınları.
- Korkmaz, R. (2018). Sabahattin Ali'nin Romanlarında Karakterler/ Kişiler Dünyası. R. Korkmaz, & V. Şahin (Ed.), *Romanda Kişiler Dünyası* içinde (s. 11-23). Akçağ Yayınları.
- Levine, A. & Heller, R. S. F (2017). *Bağlanma - Aşk Bulmanın ve Korumanın Bilimsel Yolları*. (Ebrar Güldemler, Çev.). Aganta Kitap.
- Phillips, A. (2012). *Öpüşme, Gıdıklanma ve Sıkılma Üzerine* (3. b.). (Fatma Taşkent, Çev.). Ayrıntı Yayınları.
- Randall, W. L. (1999). *Bizi Biz Yapan Hikâyeler-Kendimizi Yaratmak Üzerine Bir Deneme*. (Ş. S. Kaya, Çev.). Ayrıntı Yayınları.
- Ruppert, F. (2011). *Travma, Bağlanma ve Aile Konstelasyonları Ruhun Yaralarını Anlamak ve İyileştirmek*, (Fatma Zengin, Çev.). Kaknüs Yayınları.
- Salecl, R. (2013). *Kaygı Üzerine*. (Barış Engin Aksoy, Çev.). Metis Yayınları.
- Sazyek, H. (2020). *Roman Terimleri Sözlüğü* (3 b.). Hece Yayınları.
- Şener, Z. (2024). *Aşk, Evlilik ve Aile Kavramları Üzerine Bir Roman: Gece Gelen Eski*

Dost. 21. *Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 13(38), 441-463.

Tekin, M. (2001). *Roman Sanatı-1*. Ötüken Neşriyat.

Timuçin, A. (2010a). *Aşkın Diyalektiği* (4. b.). Bulut Yayınları.

Timuçin, A. (2010b). Felsefesiz Edebiyat Edebiyatsız Felsefe. A. Timuçin, *Ölesiye Sevmek* içinde (s. 47-58). Bulut Yayınları.

Timuçin, A. (2014a). *Bizi Biz Yapan Sevda*. Bulut Yayınları.

Timuçin, A. (2014b). Yaşadıklarım. O. Bozkurt (Haz.), *Bir Portre Afşar Timuçin* içinde (s. 9-52). Bulut Yayınları.

Timuçin, A. (2019). *Edebiyat Estetiği Konusunda / Kendimle Konuşmalar* 3. Bulut Yayınları.